

Nr 22.

Ankom till riksdagens den 3 juni 1918 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 262 med förslag till lag om ändrad lydelse av § 28, § 29 mom. 4, §§ 30—32 och § 36 mom. 2 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, till lag om ändrad lydelse av § 23, § 24 mom. 1, §§ 27 och 28, § 29 mom. 1, §§ 30, 31, 35 och 40 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 samt till lag om ändrad lydelse av § 6 mom. 2, § 10 mom. 1, §§ 11—14, § 15 mom. 1, §§ 16, 17, 20 och 22 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 jämte en inom riksdagen i ämnet väckt motion.

Närvarande: Herrar Mannheimer*), Larsson i Västerås, Bellinder, Hellberg*), K. J. Ekman, von Geijer*), von Mentzer, Olof Olsson*), Boberg, Johan Carlsson*), Gullberg, Janson i Kungsör*), Hallén, Räf, Jansson i Edsbäcken, von Sneidern, Magnusson i Kalmar*), Olsson i Broberg, Hansson i Gårda*) och Sundberg*).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 12 april 1918 dagtecknad proposition nr 262 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokoll över civilärenden, föreslagit riksdagen att antaga här nedan (sid. 23 o. ff.) intagna förslag till

a) lag om ändrad lydelse av § 28, § 29 mom. 4, §§ 30—32 och § 36 mom. 2 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

b) lag om ändrad lydelse av § 23, § 24 mom. 1, §§ 27 och 28, § 29 mom 1, §§ 30, 31, 35 och 40 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862; och

c) lag om ändrad lydelse av § 6 mom. 2, § 10 mom. 1, §§ 11—14, § 15 mom. 1, §§ 16, 17, 20 och 22 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Berörda proposition har hänvisats till konstitutionsutskottet; och har utskottet i samband med denna förehaft en av herr *Ström* inom första kammaren väckt motion nr 166, däri motionären hemställer, att riksdagen måtte vidtaga den ändringen av proposition nr 262, såväl i bestämmelserna om kommunalfullmäktige som om stadsfullmäktige i Stockholm och övriga städer, att en personlig suppleant utses för varje kommunal- och stadsfullmäktig, samt att vid utseende av suppleant för viss vald kommunal- eller stadsfullmäktig endast de valsedlar tagas i betraktande som innehålla den ordinarie fullmäktigens namn, ävensom att stadgandena i nämnda proposition rörande utseende av efterträdare, då kommunal- eller stadsfullmäktige avgått, omformas på sätt ovan föreslagits.

Historik.

Såsom i det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokoll över civilärenden för den 12 april 1918 omförmäles, anhöll riksdagen, med anledning av en vid 1913 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, i skrivelse den 13 mars 1913, nr 24, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar av gällande bestämmelser i förordningarna om kommunalstyrelse i stad och kommunalstyrelse i Stockholm, att vid val av stadsfullmäktige skulle utses suppleanter att inträda såväl vid ordinarie ledamots avgång som vid inträffande förfall.

Till stöd för denna sin anhållan anförde riksdagen i skrivelsen följande:

»Vid innevarande års riksdag har enskild motionär hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändrade bestämmelser i förordningen om kommunalstyrelse i stad, att vid val av stadsfullmäktige måtte utses suppleanter i samma omfattning och efter samma grunder som vid val av suppleanter i landsting.

Den av motionären föreslagna reformen innebär en viktig förändring i själva principen för suppleants inträdande i stället för ordinarie ledamot av stadsfullmäktige.

Såsom motionären framhållit, inträder enligt gällande bestämmelser suppleant i ordinarie ledamots ställe endast i det fall, att denne frånträder sin be-

fattningsföre utgången av den tid, för vilken han valts. Samma metod tillämpas sålunda i detta fall, som gäller beträffande suppleanter för riksdagsmän. Motionärens förslag åter åsyftar, att suppleant jämväl vid tillfälligt förfall för ordinarie ledamot skall inträda i dennes ställe för den tid förfallet varar, utan att den ordinarie ledamoten avgår från sin befattning. Denna princip har kommit till tillämpning i gällande förordning om landsting. I den händelse landstingsman annmält förfall, inkallas nämligen en suppleant att tjänstgöra under det möte, för vilket den ordinarie ledamoten förklarar sig förhindrad, men denne kvarstår dock såsom landstingsman intill utgången av den tid, för vilken han valts.

Det torde utan tvivel hava funnits skäl, som förklara, att i ifrågavarande avseende en enhetlig princip ej genomförts i kommunallagarna. Men de av motionären framhållna olägenheterna med gällande bestämmelser om suppleanter för stadsfullmäktige synas riksdagen ej kunna förnekas. Särskilt har riksdagen härvid fäst sin uppmärksamhet vid, hurusom det av motionären påpekade förhållandet, att i händelse av förhinder för en stadsfullmäktig hans plats måste stå tom, kan leda till ett annat resultat vid val eller beslutsfattande än om den meningsgrupp, den frånvarande tillhör, varit fulltaligt representerad. Härvid lämnas tydligen ett spelrum åt slumpen, som kan inverka störande på kontinuiteten i stadsfullmäktiges arbete. I de fall, då en stadsfullmäktig t. ex. till följd av riksdagsarbete eller annat offentligt uppdrag för längre tid är förhindrad att delta i stadsfullmäktiges sammanträden, framträda bristerna hos det nuvarande systemet med särskild skärpa och kunna även, såsom motionären framhållit, tvinga en ledamot att avgå, varigenom stadsfullmäktige kunna förlora en intresserad och dugande kraft. Då stadsfullmäktige i vissa städer hava att utse riksdagsmän i första kammaren, skulle det till och med vara tänkbart, att berörda missförhållanden kunde komma att direkt inverka på denna kammars sammansättning.

Förutom det, att den av motionären föreslagna reformen skulle avhjälpa nämnda brister hos gällande system, synes det riksdagen, att därigenom även i övrigt skulle vinnas beaktansvärda fördelar, såsom också i motionen framhållits. Särskilt vill riksdagen påpeka värdet av, att, i de fall då av en eller annan anledning stadsfullmäktig avgår, personer finnas att tillgå, som redan förvärvat erfarenhet i det kommunala arbetet.

I betraktande av de olägenheter, med vilka nuvarande system är behäftat, och de fördelar, som skulle vinnas genom den föreslagna reformen, anser sig riksdagen sålunda böra i princip godkänna motionärens förslag.

Riksdagen har jämväl tagit i övervägande frågan om den tid, för vilken suppleant bör inkallas i ordinarie stadsfullmäktigs ställe, och har riksdagen stannat vid att tänka sig ett sammanträde såsom lämpligt tidsenhet. Enligt landstingsförordningens bestämmelser inträder suppleant för ett helt landstingsmöte, men den naturliga enhet, detta bildar, har beträffande stadsfullmäktige ingen annan motsvarighet än sammanträdet. Motionären har antytt lämpligheten av, att suppleant skulle kunna inkallas vid behandling av en viss fråga, vari han kunde äga större erfarenhet eller sakkunskap än en ordinarie ledamot. Oavsett de svårigheter, varmed detta skulle vara förenat, synes det riksdagen jämväl innebära en icke tillräddlig avvikelse från principen om, att förfall för ordinarie ledamot bör vara grunden för suppleants inträdande i tjänstgöring.

Beträffande själva inkallandet av suppleant, har motionären ej ingått på denna fråga, men synes det riksdagen, att detta ej bör tillkomma den ledamot, i

vilkens ställe suppleanten skulle inträda, utan åligga stadsfullmäktiges ordförande, vilket åter nödvändiggör, att förfallet för honom anmäles.

Vad angår sättet för utseende av suppleanter, synes det riksdagen själfvallet, att den proportionella valmetoden härvid bör bibehållas, helst som det torde vara mest lämpligt att såsom nu utse ordinarie ledamöter och suppleanter genom samma val. Men att i likhet med motionären söka förebilden i gällande lagstadgande om val av suppleanter för landstingsmän synes riksdagen mindre välbetänkt. Riksdagen erinrar därom, att då 1911 års riksdag anhöll, att Eders Kungl. Maj:t måtte inkomma med förslag till avhjälpande av bristerna i nu tillämpade proportionella valmetod, riksdagen särskilt framhöll, hursom bestämmelserna om val av suppleanter för landstingsmän vore i behov av ändring. Och därjämte vill riksdagen påpeka, hursom enligt förordningen om landsting en suppleant från en viss meningsgrupp kan komma att inträda i stället för en landstingsman, tillhörig en annan grupp, en princip, som, tillämpad på stadsfullmäktige, skulle kunna medföra olägenheter av samma slag som de, mot vilka den av motionären föreslagna reformen är riktad. Den redan nu gällande regeln, att efterträdare efter stadsfullmäktig, som avgått före den för honom bestämda tjänstgöringstidens slut, skall tillhöra samma meningsgrupp, som den avgångne, synes riksdagen vara ett uttryck för den princip, som jämväl i ifrågavarande avseende bör följas. Och av motionärens motivering framgår, att även han delar denna uppfattning.

Vad i övrigt angår sättet för utseende av suppleanter och de grunder, som därvid böra komma till tillämpning, synes det riksdagen, att denna fråga lämpligen bör överlämnas åt Eders Kungl. Maj:ts prövning.

Beträffande slutligen det antal suppleanter, som bör utses, har riksdagen tagit i övervägande lämpligheten av, att för varje meningsgrupp funnes lika många suppleanter som ordinarie ledamöter, men finner utskottet, att jämväl denna fråga bör överlämnas åt Eders Kungl. Maj:t till närmare utredning.

Då vad som ovan anförts gäller lika väl för Stockholm som för övriga städer, där stadsfullmäktige finnas, synes det riksdagen av behovet påkallat, att den ifrågasatta reformen utsträcker att omfatta jämväl förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.»

Genom nådig remiss anbefalldes Kungl. Maj:t överståthållareämbetet och länsstyrelserna, att, sedan vederbörande stadsfullmäktige lämnats tillfälle yttra sig, avgiva utlåtande i anledning av riksdagens nu återgivna framställning. De yttranden, som i anledning härav avgåvos, återgivas i sammandrag i den kungl. propositionen sid. 58—69.

Departements-
chefen.

Departementschefen har för sin del till stöd för det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget anfört följande:

»När i samband med 1907 års politiska rösträttsreform proportionell valmetod vid val av stadsfullmäktige infördes, skedde detta närmast på grund av den funktion stadsfullmäktige i de större städerna utöva såsom elektorerna vid val av ledamöter i riksdagens första kammare, men såsom motiv anfördes också hänsynen till de skilda intressen och strävanden,

som eljest göra sig gällande inom stadsrepresentationerna. Sålunda framhölls, att även i ganska små stadssamhällen stadsfullmäktigvalet ej sällan företedde en skarp strid mellan kandidater, som kunde sägas representera verkliga motsättningar i det offentliga livet, samt att de faktiska förhållanden, som i allmänhet gjorde tillämpning av proportionellt valsätt önskelig, alltså i regel förefunnos i fråga om stadsfullmäktigval. Då år 1913 frågan om införande av proportionellt valsätt vid val av kommunalfullmäktige föredrogs inför Kungl. Maj:t, framhölls också av mig, att ej endast inom det politiska utan även inom det kommunala livet förekomme meningsbrytningar, som medförde gruppbildningar bland de röstägande, och att de kommunala meningsgrupperna hade samma rätt att inom de kommunala representationerna erhålla ett efter deras styrka avpassat inflytande som de politiska partierna vid de politiska valen. Det förslag till införande av proportionellt valsätt vid valen till nämnda rent kommunala representation, som förelades 1913 års riksdag, vann också riksdagens tillslutning. Betydelsen av gruppbildningen inom de kommunala representationerna kom likaledes till erkännande genom införande år 1913 av den proportionella valmetoden vid vissa val inom dessa representationer.

Nu kan det emellertid, såsom av riksdagen i dess ovannämnda skrivelse framhållits, ofta inträffa, att någon eller några stadsfullmäktige hörande till en viss meningsgrupp bliva av förfall hindrade att närvara vid ett eller flera sammanträden och alltså att delta i avgörandet av de frågor, som då förekomma. Denna grupp kan i så fall enligt nu gällande bestämmelser icke utöva det inflytande på de föreliggande frågornas avgörande, vartill gruppen eljest på grund av dess styrka är berättigad. Särskilt framträda olägenheterna härav vid de val av ledamöter i första kammaren, som vissa stadsfullmäktigkorporationer hava att förrätta. Obestriddigt är, att nu anmärkta förhållande står i mindre god överensstämmelse med den till grund för vår nuvarande valmetod liggande proportionella principen. Det är i främsta rummet denna brist i det nuvarande kommunala valsystemet, som riksdagen velat avhjälpa genom införande av suppleantskap till stadsfullmäktige. Lika med riksdagen finner jag också, att principiellt sett en dylik konsekvent utveckling av det proportionella valsystemet måste anses önskelig.

I riksdagens skrivelse har även fästs uppmärksamheten på den fördel, som genom införande av suppleantskap till stadsfullmäktige skulle kunna vinnas därutinnan, att åtskilliga personer utom de ordinarie fullmäktige vunne erfarenhet i det kommunala arbetet och att alltså perso-

ner med dylik erfarenhet funnes att tillgå, då en fullmäktig avginge. I vad mån införandet av suppleantskap till stadsfullmäktige skulle kunna medföra nytta i detta hänseende beror till stor del av vilken närmare utformning bestämmelserna i ämnet komme att erhålla. Givet är att, om dessa regler kunde anordnas så, att man i varje stad erhöle en kår av personer, som under utövande av suppleantskap förvärvat en icke allt för ytlig erfarenhet i kommunalarbetet och kunde träda in allt efter som de ordinarie fullmäktige avginge, man vunne en fördel, som måste skattas ganska högt.

De över riksdagens skrivelse hörda myndigheterna hava, såsom av förut lämnade redogörelse framgår, uttalat mycket skiftande meningar angående den ifrågasatta reformen. Åtskilliga hava ställt sig fullständigt avvisande, andra hava förklarat sig tveksamma om, huruvida de fördelar, som stå att vinna, övertväga olägenheterna, medan åter andra till fullo anslutit sig till förslaget.

De myndigheter, som ställt sig principiellt avvisande mot införande av suppleanter för stadsfullmäktige, hava i allmänhet såsom grund härför åberopat, att de kommunala frågorna endast undantagsvis vore av beskaffenhet att verka partiskiljande och att inom det kommunala livet gruppbildning efter politiska linjer vore något, som borde motarbetas och ej, såsom ett godtagande av förslaget innebure, befrämjas. Häremot må framhållas, att lagstiftningen ju redan genom införande av den proportionella metoden vid valen till de kommunala representationerna och vid vissa val inom dessa erkänt den faktiska förefintligheten av gruppbildningar inom det kommunala livet, man må nu anse detta förhållande lyckligt eller ej. Införandet av suppleantskap är som nämnts egentligen endast en konsekvens av grundprincipen, och reformens verkan att skärpa de politiska motsatserna torde näppeligen bliva betydande.

Det har vidare mot förslaget anmärkts, att det kunde befaras, att, därest de ordinarie ledamöterna hade att påräkna, att vid deras uteblivande från sammanträde suppleanter inträdde i stället, deras ansvarskänsla slappades och deras intresse för ärendenas behöriga skötsel bleve minskat. Denna anmärkning sammanhänger med frågan, i vilka fall suppleant bör äga inträda i fullmäktigs ställe. Lika med riksdagen finner jag uppenbart, att endast då fullmäktig kan åberopa förfall suppleant bör i hans ställe inkallas. Detta synes ytterligare böra markeras genom stadgande att, om fullmäktig är förhindrad att bevista fullmäktigsammanträde, han skall hos fullmäktiges ordförande göra skriftlig anmälan om förfallet. Liksom enligt nu gällande regler bör fullmäktig vara underkastad ansvar, därest förfallet icke av fullmäktige godkännes.

Det kan även ifrågasättas, huruvida det icke borde för skärpande av ansvarskänslan hos fullmäktige stadgas, att endast därest förfallet av fullmäktige godkändes, suppleanter skulle få inträda i den frånvarandes ställe. En sådan bestämmelse skulle emellertid innebära, att påföljden av en ledamots obehöriga frånvaro komme att drabba icke honom själv, utan den meningsgrupp, han tillhör, samt öva inverkan på de beslut, som bleve fattade; och synes fördenskull en dylik fordran icke lämpligen böra uppställas. I vad mån för övrigt omförmälda förhågor kunna anses befogade, är naturligen svårt att på förhand bedöma. Man måste emellertid gå ut från att personer, vilka av sina valmän hedrats med förtroendet att vara stadsfullmäktige, i allmänhet äro så genomträngda av känslan av dem åvilande förpliktelser, att de icke i avsevärd omfattning komma att obehörigen undandraga sig utövandet av sitt uppdrag.

Större avseende förtjänar däremot vad å åtskilliga håll anmärkts därom, att i stället för kunniga och erfarna ordinarie ledamöter kunde komma att inträda suppleanter, som saknade tillräcklig sakkännedom för att kunna ingående bedöma de måhända viktiga och för dem helt främmande frågor, som förelåge till avgörande. Det kan ej förnekas, att, såsom framhållits, i många fall kanske vore för en frågas lyckliga lösning bättre, att den uteblivne ordinarie ledamotens plats stode tom, än att den bleve besatt med en oerfaren och med frågans föregående behandling obekant suppleant. Denna anmärkning skulle få särskild vikt, därest reglerna angående suppleanter för stadsfullmäktige erhöles en avfattning, motsvarande de för landstingsmanssuppleanter gällande, och alltså för varje stadsfullmäktig komme att utses en särskild suppleant. I så fall torde varje suppleant komma att i genomsnitt inkallas endast några få gånger under varje valperiod. Det kan då antagas, att han i regel icke vare sig erhåller något större intresse för de inom stadsfullmäktige föreliggande frågorna eller vinner någon nämnvärd erfarenhet inom det kommunala arbetet. På samma gång en dylik anordning av suppleantväsendet inom stadsfullmäktige alltså komme att särskilt drabbas av nu nämnda anmärkning, skulle anordningen medföra, att den fördel, som man tänkt sig vinna genom införande av suppleantskap i det avseende, att man erhöles en kår personer, som på grund av förvärvat erfarenhet vore lämpliga att träda in i avgående ledamöters ställe, bleve illusorisk. Om man däremot ordnar suppleantväsendet på sätt, som nedan skall angivas, torde nu berörda anmärkning icke kunna tillerkännas större vikt.

Vad angår övriga mot den ifrågasatta reformen gjorda erinringar finner jag dem än mindre än de här av mig berörda anmärkningarna

vara av den betydelse, att de böra stå hindrande i vägen för reformen. Det återstår att tillse, huruvida sådana svårigheter möta att finna ett lämpligt och för ändamålet avpassat valsätt, att man på den grund måste avstå från reformens genomförande.

I riksdagens förenämnda skrivelse har anmärkts, att det syntes mindre välbetänkt att söka förebilden till de blivande reglerna om utseende av stadsfullmäktigsuppleanter i då gällande lagstadganden om val av suppleanter för landstingsmän. De synpunkter, varifrån riksdagen, såsom av dess skrivelse framgår, utgick vid detta uttalande, kunna väl ej åberopas mot en motsvarande tillämpning av de regler, som efter lagändringarna år 1913 gälla beträffande utseende av suppleanter för landstingsmän. Genom dessa lagändringar infördes nämligen dels stadgande, att vid utseende av suppleant för landstingsman endast det namn, som vid varje sammanräkning står främst å valsedeln, med frånräknande av de redan valdes, skall komma i betraktande (rangordningsprincipen), dels ock sådana bestämmelser angående inkallande av suppleant, att för ordinarie landstingsman, som får förfall, må inkallas endast suppleant, vilken valts från samma grupp som den förre. Om än alltså ur nu ifrågavarande synpunkter ej möta några betänkligheter emot ett upptagande av det i fråga om landstingsmanssuppleanter använda systemet, talar häremot desto starkare den förut framhållna omständigheten att, då enligt detta system, vid förfall för olika fullmäktige, även om de tillhöra samma meningsgrupp, olika suppleanter skulle inträda, varje suppleant måhända endast finge tjänstgöra några få gånger under valperioden och därför i regel saknade tillräcklig kännedom om de föreliggande ärendena. Att en dylik anordning av suppleantinstitutionen i fråga om landstingsval ej drabbas av samma anmärkning, beror naturligen därpå, att, då suppleant för landstingsman inkallas, inträder han i tjänstgöring för helt landsting, vid vilket ju de till avgörande föreliggande frågorna fullständigt behandlas.

Även ur annan synpunkt torde det vara mindre välbetänkt att i fråga om suppleantinstitutionen i stadsfullmäktige bringa till användning nu berörda system. Enligt detta skall den till suppleant för viss landstingsman valde också inträda som efterträdare till denne, i fall han under valperioden avgår från sin befattning — en regel, från vilken man icke lämpligen torde kunna avvika. Särskilt i städer, som ej äro indelade i valkretsar, inträffar ofta, att en grupp erhåller ett stort antal platser, ibland flera än tio. Har nu ett parti, som erhållit t. ex. tio platser, röstat i det närmaste enhälligt med samma lista, vilket torde vara det vanligaste, så får den i tionde rummet valde till suppleant

den, vilkens namn står på tjugonde platsen på listan, och skulle denne ordinarie ledamot avgå strax efter valet, inträder hans suppleant såsom efterträdare för hela den återstående tiden. Då man måste utgå från att namnen på listorna uppsätts i den ordning, i vilken valmännen önska få vederbörande kandidater valda, kan således lätt inträffa, att den, vars namn uppsatts på sista suppleantplatsen och medtagits måhända endast för att fylla ut listan, kommer att först av alla inträda såsom efterträdare i stadsfullmäktige. Klart är, att detta förhållande innebär en försämring, jämfört med vad nu gäller om efterträdare till stadsfullmäktig, nämligen att den, vars namn står främst efter de förut till ordinarie ledamöter valdes på de flesta av de röstsedlar, som upptaga den avgångnes namn, utses till efterträdare.

Vill man söka undgå de missförhållanden, vartill ett tillämpande av nyssnämnda metod å valen av suppleanter för stadsfullmäktige alltså skulle leda, kan man tänka sig två utvägar; den ena är, att med bibehållande av principen att för varje ordinarie ledamot utses viss eller vissa suppleanter att inträda i hans ställe (personliga suppleanter) giva reglerna i övrigt angående suppleantvalet sådan avfattning, att man i möjligaste mån avlägsnar berörda missförhållanden; den andra utvägen är att, på sätt i vissa av de insända yttrandena föreslagits, låta för varje meningsgrupp utses ett antal suppleanter, som äga att i den ordning de blivit valda inträda, då någon, oavsett vilken, av de för samma grupp valda ordinarie ledamöterna får förfall (gruppsuppleanter).

Vad det förstnämnda alternativet angår, synes man kunna i avsevärd mån vinna det resultat man vill ernå genom att bestämma, att vid en var sammanräkning för utseende av suppleant skall tagas i betraktande varje namn, som icke förut erhållit plats såsom ordinarie, således även namn, som vid tidigare sammanräkning tilldelats plats som suppleant för annan stadsfullmäktig. Har ett parti röstat med listan A B C D E F, av vilka A, B och C väljas till ordinarie representanter, så skulle enligt metoden för lanstingsmannaval D bliva suppleant för A, E suppleant för B och F suppleant för C, under det att enligt den nu ifrågasatta metoden D skulle bliva suppleant såväl för A som för B och C. Enligt den för utseende av efterträdare till stadsfullmäktig nu gällande metoden skulle D likaledes hava blivit efterträdare, vare sig A, B eller C avgått såsom ordinarie ledamot. Den ifrågasatta metoden komme alltså i detta avseende att verka lika med den nuvarande.

Då i det praktiskt sett vanligaste fallet, nämligen att inom ett parti endast en lista av betydenhet förekommer, samma person skulle äga att inträda som suppleant, oavsett vilken av partiets ordinarie representan-

ter som finge förfall, torde kunna förväntas, att denne allt som oftast bleve inkallad och alltså snart nog förvärvade önskelig erfarenhet och kännedom om de hos stadsfullmäktige förekommande ärendena. Vad nu sagts gäller däremot icke för det fall, att partiet i större grad varit splittrat. Hava t. ex. valmännen inom ett parti, som erhållit 3 platser, tämligen lika delat sig mellan listorna ¹⁾ AB ²⁾ CD och ³⁾ EF samt i följd härav A, C och E i nu nämnd ordning utsetts till ordinarie representanter, bliva enligt sist angivna metod B suppleant för A, D suppleant för C och F suppleant för E. I dylikt fall blir resultatet detsamma som enligt metoden för landstingsmannaval.

Vad emellertid mot nu omhandlade metod i all synnerhet kan anmärkas är, att i det såsom nämnts vanligaste fallet, att blott en lista förekommer inom en grupp, endast en suppleant komme att utses för ett måhända stort antal ordinarie representanter. Det är tydligt, att man med denna metod i de flesta fall icke erhåller tillräckligt antal suppleanter att fylla eventuella luckor bland de ordinarie. Man kan alltså icke gärna stanna vid en dylik anordning av suppleantinstitutionen.

För avhjälpande av berörda olägenhet skulle man kunna tänka sig stadga väljande av *flera* suppleanter för varje stadsfullmäktig, exempelvis hälften så många som det antal ordinarie representanter vederbörande grupp erhållit. Skulle en grupp hava röstat med listan A B C D E F G H I samt fått de sex först på listan upptagna valda till ordinarie, bleve enligt denna tanke G, H och I suppleanter i nu nämnd ordning för en var av de ordinarie representanterna. Det antal suppleanter man kunde beräkna få inom en grupp, som vunnit 6 platser, bleve i fall av fullständig sammanhållning inom gruppen 3 samt vid största möjliga splittring 18. Att antalet suppleanter sålunda blevo beroende av i vilken omfattning vederbörande grupp splittrat sig vid valet, gör, att metoden komme att verka synnerligen osäkert och bliva besvärlig vid begagnandet. För övrigt kan anmärkas, att även ett antal suppleanter, motsvarande hälften av de till ordinarie valdes antal, ofta nog och särskilt i förut berörda fall av stark sammanhållning inom vederbörande grupp skulle visa sig otillräckligt. Att med användande av samma metod öka antalet suppleanter, t. ex. till lika antal med de ordinaries inom vederbörande grupp, skulle, för det fall att någon större splittring ägt rum inom gruppen, medföra utseende av ett orimligt stort antal suppleanter och göra metoden vid användningen synnerligen otyplig.

De olägenheter, som enligt vad nu framhållits skulle bliva en följd av antagandet av ett system med personliga suppleanter, torde däremot

kunna väsentligen undvikas, om man väljer den andra av de två förut angivna utvägarna, d. v. s. inför gemensamma suppleanter för de ledamöter, som tillhöra samma meningsgrupp (gruppsuppleanter). En sådan anordning skulle innebära att, sedan val av fullmäktige ägt rum, man för varje grupp utsåge ett antal suppleanter, motsvarande t. ex. hälften av det antal ordinarie representanter gruppen erhållit. Vid förfall för fullmäktig inom viss grupp skulle av de för gruppen utsedda suppleanter inträda i första hand den, som först erhållit plats såsom suppleant, i andra hand den, som efter honom erhållit plats som suppleant o. s. v. Vid förfall för en ledamot inom viss grupp skulle alltså, vilken ledamot det än vore, alltid samma suppleant i första hand inkallas. Härigenom skulle man tydligen vinna, att de suppleanter, som erhållit de första platserna, skulle komma att relativt ofta inträda i tjänstgöring och sålunda beredas tillfälle att förvärva en intimare kännedom om föreliggande ärenden och förfarenhet i kommunala frågor.

I full utsträckning kan syftet med denna anordning icke vinnas, om ej hela stadsfullmäktigkorporationen utses av samma valmanskår. Detta syfte motverkas alltså dels genom bestämmelserna om de större städernas indelning i valkretsar och dels genom nu gällande regler om stadsfullmäktigkorporationernas successiva förnyelse. Antager man, att vid varje val förekomma 3 partigrupper, erhåller man alltså i stad, som utgör endast en valkrets, 6 serier suppleanter, i stad med t. ex. 3 valkretsar 18 serier suppleanter och i Stockholm 30 dylika serier. I städer med ett flertal valkretsar skulle således jämväl med denna anordning de med systemet personliga suppleanter förbundna olägenheter i icke ringa mån göra sig gällande. Jag vill i detta sammanhang erinra om, att Kungl. Maj:t förut denna dag beslutat för riksdagen framlägga förslag, innefattande å ena sidan borttagande ur förordningen om kommunalstyrelse i stad av regeln om successiv förnyelse av stadsfullmäktigkorporationerna och å andra sidan utsträckning av bestämmelserna om städernas indelning i valkretsar. Ett bifall till detta förslag inverkar alltså i viss grad på lösningen av förevarande fråga.

En anordning av förevarande art förefinnes ju redan i fråga om suppleanter till ledamöter i riksdagens utskott samt till ledamöter i utskott och nämnder inom landsting och stadsfullmäktige. Att använda de för dessa fall föreskrivna formerna, som äro anpassade för val inom slutna församlingar, även för utväljande av suppleanter för stadsfullmäktige torde icke kunna gå för sig. Särskilt kan det väl ej sättas i fråga att, i överensstämmelse med vad för berörda val gäller, anordna en från själva huvudvalet skild valförrättning för utseende av suppleanter.

I och för sig möter givetvis intet hinder att för sådant ändamål begagna sig av de vid huvudvalet avgivna valsedlarna. Det har också i ett av de inkomna yttrandena föreslagits, att sedan för varje grupp utsetts de ordinarie ledamöterna, sammanräkning av gruppens röstsedlar skulle fortsättas efter samma grunder som för val av ordinarie ledamöter, till dess det gruppen tillkommande antal suppleanter blivit utsedda. Mot detta förslag kan anmärkas, att de mindre sammanslutningarna inom en grupp, vilka ej förmått skaffa sin kandidat plats såsom ordinarie ledamot, skulle beredas tillfälle att få honom vald till suppleant, en omständighet, som särskilt får betydelse för det fall, att en dylik mindre sammanslutning i själva verket vore ett särskilt parti, som använt sig av det större partiets beteckning. Om t. ex. inom en partigrupp förekommit listorna AB med 210 röster, AC med 200 röster och D med 110 röster, av vilka listor den sistnämnda avgivits av valmän, som egentligen tillhörde ett annat parti än de öriga under samma partibeteckning röstande, skulle enligt berörda förslag, om A valdes till ordinarie, D bliva suppleant samt, för det fall att A under valperioden avginge, ensam komma att representera »partiet», ett tydligen föga tillfredsställande resultat.

Däremot kommer man till en i detta avseende bättre lösning av frågan, om man ordnar suppleantvalen så, att sedan uträkning av valet av ordinarie ledamöter ägt rum, nya sammanräkningar företagas för val av suppleanter till stadgat antal för varje grupp, därvid valsedlarna vid suppleantvalets början beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde och de till ordinarie ledamöter valdas namn betraktas såsom obefintliga samt i övrigt förfares såsom vid utseende av ordinarie ledamöter. Den, som härvid först erhåller plats såsom suppleant, blir gruppens förste suppleant och inträder vid förfall för ledamot inom gruppen i första hand till tjänstgöring, den, som därefter erhåller plats såsom suppleant, blir gruppens andre suppleant och inträder i andra hand. I sistnämnda exempel skulle enligt denna metod B bliva utsedd till suppleant, vilket resultat ju torde vara det riktiga.

Denna metod medför, därest inom en grupp särskilda fraktioner finnas, ett gynnande av den fraktion, vars kandidat först erhållit plats som suppleant, således i regel den största fraktionen. Finnas inom en grupp två fraktioner, av vilka vardera erhållit en kandidat vald till ordinarie ledamot, skulle, därest den av den mindre fraktionen valde ledamoten bleve hindrad att utöva befattningen, den suppleant, som utsetts av den större fraktionen, inträda i hans ställe och gruppen alltså, så länge hindret varar, representeras av två personer, valda båda av den större

fraktionen. Här bör anmärkas att, då den, som utsetts till förste suppleant, givetvis också måste äga i första hand inträda såsom efterträdare, därest någon ordinarie ledamot under valperioden avgår (en annan anordning torde av flera skäl icke kunna sättas i fråga), en grupp kan i fall av angivna slag komma att under större delen av valperioden representeras av personer, bägge tillhörande den ena fraktionen. Om den större fraktionen delat sig i fråga om suppleantnamnet, skulle den mindre fraktionen kunna få sin suppleantkandidat till förste suppleant; och skulle i så fall, om den av den större fraktionen valde ordinarie ledamoten avginge, partiet därefter komma att representeras av två den mindre fraktionens män. Dessa resultat äro ofrånkomliga, därest man vill använda sig av systemet med grupp-suppleanter. Betydelsen härav blir visserligen ej så stor för de fall att uppdelningen i fraktionen hänför sig till mindre betydande meningsskiftningar inom gruppen. Därest åter, såsom ofta i praktiken är fallet, två i verkligheten skilda partier röstat under samma partibeteckning (ingått kartell), måste olägenheterna tilläggas större vikt. Den ordinarie ledamot, vilken vid avgång eller förfall skulle i sitt ställe få en suppleant från det förbundna partiet, komme säkerligen mången gång att bliva försatt i en obehaglig situation, pressad å ena sidan av hänsyn till sitt parti och å den andra av de skäl, som göra hans avgång eller tillfälliga bortovaro önskelig för honom. Att dessa förhållanden, sedan metoden någon tid varit i användning, kunna komma att kännas och även verka som ett visst hinder mot kartellbildning i valrörelsen, torde man äga fog antaga.

Enligt den ifrågasatta metoden skulle, såsom redan nämnts, vid sammanräkningarna för utseende av suppleanter förfaras på enahanda sätt som vid huvudvalet. Således skulle kunna hända att, sedan vid huvudvalet först rangordningsregeln och därefter reduktionsregeln kommit till tillämpling, vid suppleantvalet återigen såväl rangordningsregeln som reduktionsregeln måste användas. Metoden måste alltså anses synnerligen svårhanterlig. Då sammanräkningarna för utseende av suppleanter i allmänhet skulle komma att avse namn ett stycke ned på valsedlarna, och i fråga om dessa oftast råder mera splittring än beträffande de högre upp stående, torde man kunna utgå från, att dessa sammanräkningar för valförrättarna bliva förhållandevis mera tidsödande än uträkningarna av själva ledamotsvalet. Graden av de besvärligheter, som suppleantvalet kan komma att medföra, beror givetvis till stor del av vilket antal suppleanter som anses böra för varje grupp utses. I avseende härpå erinrar jag om vad jag redan nämnt beträffande ifrågasatt antal personliga suppleanter, nämligen att ett antal suppleanter, mot-

svarande hälften av antalet ordinarie suppleanter i gruppen, säkerligen skulle i många fall visa sig otillräckligt. Då med den avfattning reglerna i ämnet avsetts skola erhålla icke kan anses överensstämman att meddela särskilda bestämmelser om reservsammanräkningar för utseende av efterträdare eller suppleanter, synes det mig behöfligt att sätta antalet suppleanter till enahanda som antalet ordinarie ledamöter.

Mot den nu angivna metoden för val av stadsfullmäktigsuppleanter torde vidare kunna anmärkas att, då det väl ej kan ifrågasättas att i detta sammanhang ändra stadgandena angående val av landstingsmanssuppleanter, man skulle erhålla olika regler i fråga om dessa två slag av val. Att detta förhållande komme att medföra olägenheter såväl för valmännen i de städer, som deltaga i val till landsting, som för magistraterna, vilka hava att förrätta båda slagen av val, samt i tillämpningen ej sällan vålla misstag, kan man taga för säkert.

I det föregående har jag, då det talats om grupp, därmed avsett grupp, som gått till val under samma partibeteckning (partigrupp). Enligt gällande valsystem är det emellertid vid val av stadsfullmäktige (däremot ej vid val av ledamöter eller suppleanter i riksdagens utskott eller vid proportionella val inom landsting och stadsfullmäktige) tillåtet att använda valsedlar utan åsatt partibeteckning. Dessa valsedlar föras vid valuträkningen tillsammans till en grupp, den s. k. fria gruppen. Då dylika valsedlar sammanföras allenast av valtekniska skäl och alltså icke därför att de valmän, som avgivit dem, bilda en särskild meningsgrupp (den fria gruppen kan ju bestå av valsedlar, avgivna av valmän med de mest skiftande åsikter), skulle det vara principiellt orimligt att även för den fria gruppen föreskriva gemensamma suppleanter. För denna grupp torde det alltså vara nödigt att använda systemet med personliga suppleanter. Att sålunda i lagtexten upptaga olika regler för val av suppleanter, allt efter som fråga är om partigrupp eller om fri grupp, är givetvis icke tilltalande. Någon praktisk betydelse torde dock denna skiljaktighet icke erhålla. Den fria gruppen har nämligen vid stadsfullmäktigvalen visat sig spela en mycket underordnad roll. Sålunda avgåvos vid stadsfullmäktigvalen år 1914 sammanlagt endast 20 valsedlar utan partibeteckning av 118,354 avgivna, och torde i de flesta fall underlåtenheten att åsätta partibeteckning hava berott på misstag. Att upphäva bestämmelserna om den fria gruppen, vilken åtgärd ju vid sådant förhållande låge nära tillhands, anser jag mig dock ej böra föreslå, då uppenbarligen i detta hänseende bör råda överensstämmelse med reglerna för andra proportionella val inom icke slutna församlingar, såsom riksdagsmannaval och landstingsmannaval, samt det väl icke nu

kan komma i fråga att vidtaga ändringar i sistberörda regler. Att medgiva endast partigrupp rätt att utse suppleanter skulle väl låta sig göra, men man skulle då nödgas bibehålla särskilda regler för efterträdarval.

Av det anförda framgår, att med den avfattning i speciella hänseenden, som bestämmelserna angående stadsfullmäktigval i författningarna erhållit, det icke torde låta sig göra att anordna en suppleantinstitution av fullt tillfredsställande beskaffenhet. Det kan då ifrågasättas, huruvida icke man borde, med frångående av tanken på införande av en suppleantinstitution i nu avsedd omfattning, nöja sig med att införa suppleantskap endast för de fall, där behovet kan anses vara i särskild grad framträdande, nämligen vid de tillfällen, då val av ledamöter i riksdagens första kammare inom vissa stadsfullmäktigkorporationer för rättas. Då i dessa fall stadsfullmäktige fungera såsom politiska elektor, är det givetvis önskligt, att vid valtillfällena inga luckor i de olika grupperna finnas. I fråga om val av suppleanter med så begränsad tjänstgöringsskyldighet torde man kunna använda sig av metoden för val av landstingsmanssuppleanter. Med hänsyn till arten av den eventuella tjänstgöring dessa suppleanter skulle få möter ej mot användande av berörda metod i detta fall samma betänkligheter som förut anförts mot dess användande beträffande val av verkliga stadsfullmäktigsuppleanter.

Då jag emellertid, lika med riksdagen, anser det vara i hög grad önskligt, att suppleanter finnas tillgängliga att inträda i tjänstgöring särskilt vid längre tids förfall för stadsfullmäktig och då för ernående av största möjliga nytta av suppleantinstitutionen denna torde bära anordnas enligt den av mig sist angivna metoden med gruppuppleanter, har jag ansett de betänkligheter, som på sätt anmärkts kunna göras gällande mot densamma och vilkas vikt icke kan underkännas, dock ej bära utgöra avgörande hinder mot genomförande av den ifrågavarande reformen i den av mig nu angivna riktning.

Ehuru de skäl, som tala för ett införande av suppleantinstitutionen i stadsfullmäktige, icke alla eller i lika hög grad gälla såvitt fråga är om suppleantskap inom kommunalfullmäktige, synes dock med hänsyn till den överensstämmelse, som nu råder mellan reglerna om valen till båda dessa slag av korporationer, konsekvensen bära medföra meddelande av bestämmelser även om suppleanter för kommunalfullmäktige. Samma bestämmelser som i fråga om kommunalfullmäktige bära naturligen gälla jämväl beträffande municipalfullmäktige.

Vad angår frågan om det antal suppleanter, som skall utses, så har jag redan förut nämnt, att detta antal, så vitt rör partigrupp, bör sättas

lika högt som det antal ordinarie, som valts för gruppen. För varje representant, vald inom den fria gruppen, torde böra utses två suppleanter.

Avgår stadsfullmäktig under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, bör anmälan därom ske hos magistraten, som inkallar till ordinarie stadsfullmäktig vederbörande suppleant. Inträffar däremot för fullmäktig tillfälligt förhinder, som medför, att han ej kan inställa sig vid fullmäktigsammanträde, bör han ofördröjligen därom göra skriftlig anmälan hos stadsfullmäktiges ordförande, som låter inkalla vederbörande suppleant till tjänstgöring för den tid hindret varar. Att, såsom i vissa inkomna yttranden ifrågasatts, för suppleants inkallande fordra förfall för viss längre tid torde icke vara lämpligt, då därigenom reformens räckvidd skulle alltför mycket inskränkas.

För att emellertid inkallande av suppleant för stadsfullmäktig skall kunna medhinnas, lärer en förlängning av tiden för kallelse till fullmäktigsammanträde vara nödig. Ett fastställande av kallelsetiden till den i 20 § av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm för kungörelse i tidning stadgade kortaste tid, tre dagar, anser jag för nämnda syftes vinnande tillfyllestgörande.

Avgår kommunal- eller municipalfullmäktig under den bestämda tjänstgöringstiden, bör anmälan ske hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet, som inkallar till ordinarie fullmäktig vederbörande suppleant. I övrigt torde om inkallande av suppleant för kommunal- eller municipalfullmäktige böra gälla enahanda regler som beträffande inkallandet av stadsfullmäktigsuppleanter.

Till tjänstgöring kallad suppleant, vilken utan anmält och godkänt förfall utebliver, bör vara underkastad samma påföljd, som under dylikt förhållande drabbar ordinarie ledamot.

I överensstämmelse med det anförda har jag låtit inom civildepartementet utarbета förslag till lag om ändrad lydelse av § 28, § 29 mom. 4, §§ 30—32 och § 36 mom. 2 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, till lag om ändrad lydelse av § 23, § 24 mom. 1, §§ 27 och 28, § 29 mom. 1, §§ 30, 31, 35 och 40 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 samt till lag om ändrad lydelse av § 6 mom. 2, § 10 mom. 1, §§ 11—14, § 15 mom. 1, §§ 16, 17, 20 och 22 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Såsom i det föregående erinrats har Kungl. Maj:t förut denna dag beslutat genom proposition förelägga riksdagen förslag till lagar av den innebörd, att de särskilda fullmäktigkorporationerna, utom i Stockholm, skola komma att väljas, icke såsom nu i två omgångar, utan på en gång. Avfattningen av de i nu förevarande ärende upprättade förslagen

är byggd på att en dylik ändring av nuvarande regler kommer till stånd. Då enligt nyssnämnda förslag samtliga dessa fullmäktigkorporationer skola i sin helhet nyväljas i år, kunna valen av suppleanter i sin helhet ske samtidigt därmed och de nya bestämmelserna om suppleanter träda i full tillämpning redan från och med den 1 januari 1919.

Vad däremot angår Stockholm skulle de äldre reglerna om successiv förnyelse av stadsfullmäktigkåren bibehållas. Därav blir en följd, att vid de stadsfullmäktigval i Stockholm, som år 1919 skola hållas, suppleanter komma att enligt förevarande förslag utses endast för den hälft av stadsfullmäktige, som då väljes. Att föreskriva nytt val vid detta tillfälle av samtliga ordinarie fullmäktige, således även den hälft, som eljest icke skulle då ställas under val, för att suppleanter för alla ledamöterna skola finnas att tillgå, lärer ej böra ifrågasättas. Ur flera synpunkter torde ej heller vara riktigt att då anställa särskilt val av suppleanter för de kvarstående ledamöterna. För att icke olikhet må råda mellan fullmäktige inbördes, så att vid förfall för vissa ordinarie ledamöter suppleanter skola inkallas, under det att vid förfall för andra ledamöter platsen får stå tom, har synts lämpligast införa övergångsbestämmelse av innebörd att reglerna om inkallande till tjänstgöring av suppleant och vad därmed står i samband skall gälla först från och med den 1 april 1921. Den nya regeln om inkallande av efterträdare till avgången stadsfullmäktig skall dock gälla, så vitt fråga är om stadsfullmäktig, som utsetts vid val i mars 1919.»

Herr Ström har till stöd för sitt i motionen nr 166 framlagda yrkande anfört följande:

*Herr Ströms
motion.*

»I proposition nr 262 har Kungl. Maj:t bl. a. föreslagit, att val av suppleanter till kommunalfullmäktige samt stadsfullmäktige i Stockholm och andra städer skall ske på det sättet, att för varje grupp, som deltagit i valet, skall utses s. k. gruppsuppleanter i stället för en suppleant för varje vald ledamot. Motiven för denna anordning återfinnas i propositionen å sid 72—78.

Vad här anförts som motiv för användande av metoden med gruppsuppleanter, kan jag ej godkänna. Den regel för suppleanters utseende, som här förordats, innebär ett brytande mot proportionalismens princip, som kommer att leda till, att i ett flertal fall vid valkarteller suppleanten kommer att tillhöra ett helt annat parti eller en annan intressegrupp än den, i vars ställe han insättes i en viss kommunalt beslutande organisation.

Ett sådant fel i metoden måste anses vara av större betydelse än den olägenhet, som möjligen kan uppkomma i vissa avseenden vid utseende av en personlig suppleant för varje vald representant. För detta sistnämnda systems överlägsenhet talar bl. a. den omständigheten, att det redan är prövat vid landstingsmannavalen. Invändningen, att med en sådan metod en långt ned på en lista stående person, som kan anses mindre kvalificerad för uppdraget, kan få tjänstgöra som kommunalfullmäktig eller stadsfullmäktig, bör ej tillmätas någon större betydelse, då man måste antaga, att varje politiskt parti i alla fall uppsätter som kandidater endast personer, som de anse kvalificerade för uppdraget. Skulle ett parti underlåta göra detta, så blir väl detta partiets ensak, som lagstiftningen ej kan anses ha någon anledning söka på konstlade vägar justera.

Bäst vore kanske likväl i det fall, att två partier eller två intressegrupper inom samma parti röstat med gemensam partibeteckning, att flera grupp-suppleanter, uppställda i en viss ordning, vari de skulle inkallas, utsågos för varje sådant parti och ej en suppleant för varje person. Men en sådan anordning synes, efter allt att döma, vara en synnerligen invecklad procedur, vadan man ej torde kunna fundera på densamma.

Användande av en sådan metod som den här föreslagna behöver ej innebära, att densamma ovillkorligen även skall komma till användning i det fall, att en kommunal- eller stadsfullmäktig definitivt avgår. I detta fall torde det vara riktigare, att det förfares på det sättet, att å samtliga sedlar, som upptaga den avgångnes namn, detta namn anses som obefintligt, samt att inträda i den avgångnes ställe utses den, som under denna förutsättning skulle ha valts vid användandet av samma valmetod, som användes vid val av kommunal- och stadsfullmäktige.»

*Utskottets
yttrande.*

Kungl. Maj:ts förslag åsyftar, att vid val till stads- och kommunalfullmäktige jämväl suppleanter skola utses med uppgift att i de ordinarie ledamöternas ställe inträda såväl vid inträffande förfall som vid uppkommen ledighet. I sistberörda hänseende skulle den föreslagna anordningen träda i stället för den nu bestående ersättareinstitutionen.

I likhet med Kungl. Maj:t anser utskottet, att en suppleantinstitution av nu antydd beskaffenhet ur olika synpunkter skulle erbjuda betydande fördelar. För att man tillfullo må uppnå vad man velat vinna, är det emellertid angeläget, att institutet i alla avseenden erhåller den räckvidd, som Kungl. Maj:t föreslagit, och alltså icke bliver inskränkt till att gälla exempelvis blott vid längre tids förfall, eller blott vid särskilda frågors behandling (såsom valen till första kammaren). — Utskottet ansluter sig

således i princip till den tanke, som i den kungliga propositionen funnit uttryck.

Vad därefter angår frågan om denna tankes praktiska utformning, så framgår det av propositionen, att densamma vållat avsevärda svårigheter.

Det system för utseende av suppleanter, som i propositionen föreslås (systemet med gruppssuppleanter) lider — såsom även i herr Ströms motion framhålles — av den olägenhet, att om två fraktioner, vilka i själva verket utgöra två skilda partier, rösta under samma partibeteckning, personer, valda från ena fraktionen, kunna komma att inträda såsom suppleanter för ledamöter, valda av den andra fraktionen. En annan olägenhet av det föreslagna systemet är, att enligt detsamma reduktionsregeln eventuellt kan komma till användning vid utseendet av suppleanter, vilket förhållande skulle, såsom av erfarenheter från andra val framgår, medföra dels att de å valsedlarna lägst stående namnen ofta nog erhålla några av de första platserna och dels att uträkningarna icke sällan bliva synnerligen besvärliga. Båda dessa olägenheter hava framhållits av chefen för civildepartementet i hans anförande vid propositionens avlåtande; men han har ansett fördelarna av gruppssuppleant-systemet vara så betydande, att nämnda olägenheter eller betänkligheterna i övrigt mot systemet icke synts honom böra utgöra avgörande hinder mot systemets antagande.

Utskottet finner emellertid dessa olägenheter vara av den vikt, att utskottet anser sig icke kunna förorda förslaget i den framlagda formen. Att valmän, tillhörande olika partier eller fraktioner, men vilka finna det önskligt att rösta under samma partibeteckning, skulle avhållas härifrån på grund av avfattningen av bestämmelserna angående suppleanter, kan icke anses överensstämmande med den gällande proportionella metodens syfte. Tilläggas må, att om, såsom hittills visserligen endast i fåtaliga fall inträffat, ett parti begagnat sig av ett annat partis beteckning utan dettas medgivande, den framhållna olägenheten av, att en fraktions suppleanter kunna komma att inträda i stället för ledamöter i den andra, ytterligare accentueras.

Det torde nog förhålla sig så, som av föredragande statsrådet framhållits, att en *i allo* tillfredsställande lösning av suppleantproblemet (för icke slutna församlingar) ej låter sig genomföras inom den nuvarande proportionella metodens ram. Frågan skulle givetvis komma i helt annat läge, därest bestämmelser infördes om officiella vallistor eller om skydd för partibeteckning och om kartellbildning m. m. I den skrivelse till Kungl. Maj:t, som riksdagen i anledning av väckta motioner beslutat,

och vari anhållits om utredning angående de åtgärder, som kunde vidtagas till undvikande av de olägenheter, som enligt vunnna erfarenhet vidlådde gällande regler för proportionellt valsätt, hava även nu nämnda frågor berörts; och möjlighet föreligger alltså, att metoden kommer att ändras i nyss antydd riktning. Frågan om en dylik omläggning av metoden torde emellertid säkerligen visa sig svårlöst. Att, till dess denna lösning vunnits, uppskjuta spørsmålet om suppleanter för stadsfullmäktige och andra fullmäktige, vill utskottet icke förordna, då en suppleantinstitution för dessa fall visat sig i hög grad önskelig.

Vid undersökning, huruvida icke något annat system för utväljande av suppleanter finnes att tillgå, som bättre än gruppssystemet låter förena sig med de nuvarande valbestämmelserna i övrigt, har utskottet icke ansett sig kunna förordna det, som i herr Ströms motion antytts. Det lider nämligen av den väsentliga olägenheten, att en och samma person icke skulle kunna vara suppleant för flera fullmäktige; man går därigenom miste om de fördelar, som Kungl. Maj:t åsyftat att ernå i det avseende, att man erhöle en kår personer, som på grund av förvärfvad erfarenhet vore lämpliga att träda in i avgående ledamöters ställe. Motionären har också — vilket i utskottets ögon är ytterligare en nackdel — sett sig nödsakad att vid sidan av den nya suppleantinstitutionen (vid förfall för fullmäktig) bibehålla det nuvarande ersättarevalet (vid avgång).

Däremot har utskottet funnit, att det system, som av föredragande statsrådet omnämnes å sid. 38 i propositionen^{*)} (systemet med flera personliga suppleanter för varje fullmäktig), om det också ej innefattar så stora fördelar som det föreslagna systemet, å andra sidan är behäftat med väsentligt mindre olägenheter än det senare och står i bättre överensstämmelse med nuvarande valbestämmelser i övrigt. Enligt detta system skall för varje ordinarie fullmäktig utses visst antal suppleanter genom särskilda sammanräkningar, vid vilka medtagas endast de valsedlar, som upptaga fullmäktigens namn, och därvid alltid rangordningsregeln kommer till tillämpning. Vid dessa sammanräkningar skall, i motsats till vad som gäller vid landstingsmannaval, en förut till suppleant för annan fullmäktig vald persons namn icke betraktas som obefintligt. Samma person skall sålunda kunna väljas till suppleant för flera fullmäktige. I de, såsom av föredraganden påpekats, ojämförligt vanligaste fallen, att ett parti röstat tämligen enhälligt med samma lista, komma alltså samma suppleanter alltid att i samma ordning inträda för vilken som helst av de ordinarie fullmäktige. Systemet verkar i dylika fall på

^{*)} I utskottets utlåtande sid. 9—10.

samma sätt som grupp-suppleantsystemet. Har inom varje fraktion av ett parti röstats enigt på huvudlistorna, blir förhållandet inom fraktionen enahanda som i förra fallet förhållandet inom partierna. Om däremot ett parti eller en fraktion i större utsträckning splittrat sig, kunna de särskilda fullmäktige erhålla olika suppleanter. Den ordning, man anser önskelig, nämligen att samma suppleant alltid först inträder vid förfall för vilken som helst ledamot av partiet (då kartell ej ingåtts), vinner man i dylika fall icke. Men då, som nämnts, dessa fall äro relativt fåtaliga, synes man icke böra av hänsyn till dem avstå från att införa suppleantinstitutionen i en form, som för det stora flertalet fall är förmånlig.

Framhållas må, att systemet verkar på alldeles samma sätt, som nuvarande regler för utseende av *efterträdare* åt fullmäktige och således med fullt fog kan sägas stå i överensstämmelse med den gällande metoden. Har t. ex. inom ett parti röstats med listorna 1) A, B, C, D och 2) G, H, samt A, B och G valts till ordinarie, så inträda enligt nuvarande bestämmelser, vare sig A eller B avgår, i första hand C och, om denne är hindrad, D i stället för den avgående; avgår G, inträder H såsom hans efterträdare. Enligt den nu ifrågasatta metoden inträda suppleanter på samma sätt och i samma ordning, som nu sagts. Särskilda stadganden angående utseende av efterträdare bliva därför i och för sig obehövlige.

Vad angår det antal suppleanter, som skall för varje fullmäktigt utses, synes detta böra göras beroende av, vilket antal ordinarie valts för den ifrågavarande partigruppen, så att t. ex. om ett parti fått två ordinarie ledamöter valda, för var och en av dessa ledamöter utses två suppleanter, om partiet fått tre ordinarie, tre suppleanter utses etc. Enligt denna regel skulle emellertid, om ett parti finge ett betydligt antal platser, exempelvis tio, ett orimligt stort antal suppleanter komma att utses. För att ej alltför mycket tynga valförrättningarna synes man därför böra stadga, att i intet fall mer än fyra suppleanter skola utses för varje ledamot. Ett dylikt antal torde utom i sällsynta fall visa sig tillräckligt. För den händelse emellertid att en grupp erhåller endast *en* plats, böra däremot, i likhet med vad för sådant fall är stadgat i förordningen om landsting, två suppleanter utses för den valda ledamoten.

Det har nyss nämnts, att i sällsynta fall det angivna antalet suppleanter kan visa sig otillräckligt. Är fråga endast om behov av suppleant vid ett tillfälligt förfall, synes denna olägenhet av begränsningen icke behöva tillmätas någon större betydelse. Mera vikt måste tillerkännas olägenheten av sådan begränsning, därest den skulle medföra, att *efter-*

trädare ej funnes att tillgå. Det torde därför vara försiktigast att insätta föreskrift om, att för sådan händelse ny sammanräkning för utseende av efterträdare (i likhet med vad som nu är stadgat) skall företagas.

Angående suppleanters inkallande synes lämpligen böra gälla, att om den suppleant, som vid fullmäktigs förfall står närmast i tur att inträda, är hindrad t. ex. i följd av tjänstgöring för annan fullmäktig, den suppleant, som står närmast i ordningen, bör inkallas till tjänstgöring endast för den tid hindret för den förre suppleanten varar. Därest i fall som nu nämnts förfall inträffa under samma tid för två fullmäktige, som hava samma förste suppleant, synes det riktiga vara, att för den tid, förfallet för båda fullmäktigena varar, skall utom sistnämnde suppleant den närmast efter honom i ordningen stående suppleant för den av dessa fullmäktige, som valts först i ordningen, inträda i tjänstgöring. Det antages t. ex. att inom ett parti A och B i nu nämnd ordning äro valda till fullmäktige, att suppleanter för A äro C och D samt att suppleanter för B äro E och F. Skulle A och B samtidigt få förfall, borde alltså till suppleant inkallas utom C även D. Den senares tjänstgöring skulle upphöra, så snart vare sig A eller B åter inträdde i tjänst. Skulle däremot regeln avfattas så, att C inkallades såsom suppleant för A, finge E inträda på B:s plats. Att D sålunda erhåller företräde framför E till suppleantskap, torde emellertid vara det med rättvisa mest överensstämmande, då D före E valts till suppleant.

Enligt samma principer bör förfaras, om flera än två fullmäktige, som hava samme förste suppleant, skulle under samma tid vara hindrade att utöva sin befattning.

Verkningarna av den metod för suppleantval, som utskottet föreslår, åskådliggöras genom de vid utlåtandet fogade bilagorna.

De förändringar som utskottet föreslagit i Kungl. Maj:ts förslag angående suppleantval, hava ansetts böra föranleda bibehållande av den nu gällande bestämmelsen, att å valsedel må upptagas högst två namn utöver det antal, som valet avser. Mot vad Kungl. Maj:t i övriga i det föregående ej berörda delar föreslagit, har utskottet intet att erinra. — § 28 förordningen om kommunalstyrelse på landet och § 31 förordningen om kommunalstyrelse i stad hava i utskottets förslag erhållit den lydelse, som föranletts därav, att Kungl. Maj:ts proposition nr 261, i vad den avser nämnda förordningar, ej blivit av utskottet tillstyrkt. Av samma anledning hava övergångsbestämmelserna bragts i överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t i detta hänseende föreslagit för den av sistnämnda proposition ej berörda förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

De ändringar i vissa §§ av kommunalförfattningarna, som utskottet i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 290 i sitt utlåtande nr 18 föreslagit, hava icke ansetts böra föranleda omformulering av de i nämnda proposition förekommande §§, som även beröras i nu förevarande proposition.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 262 icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen bifallas, måtte i anledning av nämnda proposition och herr Ströms motion för sin del antaga följande lagförslag, nämligen *dels*

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Lag

om ändrad lydelse av § 28, § 29 mom. 4, §§ 30—32 och § 36 mom. 2 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att § 28, § 29 mom. 4, §§ 30—32 och § 36 mom. 2 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 28.

Mom. 1. Kommunalfullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att:

kommun med 2,000 invånare eller därunder utser	16
kommun med över 2,000 till och med 10,000 invånare utser	16—30
kommun med över 10,000 invånare utser	31—40.

Lag

om ändrad lydelse av § 28, § 29 mom. 4, §§ 30—32 och § 36 mom. 2 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att § 28, § 29 mom. 4, §§ 30—32 och § 36 mom. 2 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 28.

Mom. 1. Kommunalfullmäktiges antal bestämmes i förhållande till folkmängden sålunda, att:

kommun med 2,000 invånare eller därunder utser	20
kommun med över 2,000 till och med 5,000 invånare utser	21—25
kommun med över 5,000 till och med 10,000 invånare utser	26—30
kommun med över 10,000 invånare utser	31—40.

Kungl. Maj:ts förslag.

Kommunens vid kommunalstämma röstberättigade invånare bestämma, inom nu stadgad begränsning, det antal kommunalfullmäktige, som bör för kommunen utses.

I samband med val av kommunalfullmäktige utses tillika suppleanter för dem.

Mom. 2. I avseende å valbarhet till kommunalfullmäktig och suppleant samt ursäkt och avsägelse gäller vad i § 13 om ordförande i kommunalstämma stadgat är.

Kommunalfullmäktige och suppleanter väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett.

Utskottets förslag.

Kommunens vid kommunalstämma röstberättigade invånare bestämma, inom nu stadgad begränsning, det antal kommunalfullmäktige, som bör för kommunen utses.

I samband med val av kommunalfullmäktige utses tillika suppleanter för dem.

Mom. 2. I avseende å valbarhet till kommunalfullmäktig och suppleant samt ursäkt och avsägelse gäller vad i § 13 om ordförande i kommunalstämma stadgat är.

Kommunalfullmäktige och suppleanter väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett.

I kommun där val sker första gången, skall halva antalet fullmäktige eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast under hälften, utses för allenast två år, och böra dessa fullmäktige och de, som skola i fyra år kvarstå, utses genom särskilda val.

Särskilt val av fullmäktige för kortare tid än fyra år må ock, efter kommunalstämmans beslut, ske, där sådant i anledning av beslutad ökning av antalet fullmäktige varder nödigt, på det att hälften av hela antalet fullmäktige för kommunen eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast över eller under hälften, må kunna utses vartannat år.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

§ 29.

Mom. 4. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut sättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst *dubbelt så många* som det antal kommunalfullmäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast valet av suppleanter. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan väsentlig olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

§ 29.

Mom. 4. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut sättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst *två utöver* det antal kommunalfullmäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast valet av suppleanter. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan väsentlig olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

Kungl. Maj:ts förslag.

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Utskottets förslag.

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseenden ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

§ 30.

Mom. 1. För rösternas sammanräknande skola valsedlarna ordnas i grupper.

Valsedlar utan partibeteckning utgöra tillsammans en grupp (den fria gruppen). Valsedlar med partibeteckning ordnas så, att sedlar med samma beteckning bilda en grupp (partigrupp).

Inom varje grupp skall, till den utsträckning som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 29 mom. 4 sägs, avse själva fullmäktigvalet.

Härvid iakttages i fråga om den fria gruppen:

1:o) Vid första sammanräkningen gäller varje valsedel med hela det röstvärde, som finnes å sedeln antecknat. Det namn, som fått högsta rösttalet, bliver det första i ordningen.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

2:o) Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel med hela sitt röstvärde, där icke något av de namn å sedeln, vilka avse själva fullmäktigvalet, erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller med hälften av sitt röstvärde, där ett av dessa namn erhållit rum i ordningen; med en tredjedel av röstvärdet, där två av dessa namn uppförts i ordningen; med en fjärdedel, där tre av dessa namn uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För varje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

I fråga om partigrupp iakttages:

1:o) Upptaga valsedlar, vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än hälften av alla till gruppen hörande valsedlars hela sammanlagda röstvärde (gruppens rösttal), samma första namn, bliver detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första namn och vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än två tredjedelar av gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, bliver detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första och samma andra namn och vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än tre fjärdedelar av gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, bliver detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

2:o) I den mån ordningen inom gruppen icke kan genom sammanräkningar enligt nyss angivna grunder bestämmas, skall vad här ovan är i fråga om den fria gruppen stadgat äga motsvarande tillämpning.

Mom. 2. De platser, som äro att besätta, fördelas mellan de olika grupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, vilken för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

För den fria gruppen är jämförelsetalet det högsta rösttalet vid den enligt mom. 1 företagna första sammanräkningen inom gruppen, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad; därefter högsta rösttalet vid andra sammanräkningen, så länge gruppen erhållit allenast en plats; och så vidare i fortsatt följd.

För partigrupp är jämförelsetalet lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

jämförelsetalet för varje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av de gruppen tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper (partigrupper eller partigrupp och den fria gruppen), skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvara antalet av de namn å gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 29 mom. 4 sägs, avse själva fullmäktigvalet, varde den från vidare jämförelse utesluten.

§ 31.

Sedan valet av kommunalfullmäktige blivit avslutat, förrättas val av suppleanter sålunda:

För varje partigrupp skola genom särskilda sammanräkningar utses suppleanter till antal, motsvarande det antal fullmäktige, vilka tilldelats plats från gruppen; och skola ifråga om dessa sammanräkningar de i § 30 mom. 1 i fråga om partigrupp givna bestämmelser lända till motsvarande tillämpning, med iakttagande av att de till ordinarie fullmäktige valdas namn betraktas som obefintliga, att valsedels röstvärde icke skall anses minskat på den grund att något namn å sedeln tilldelats plats vid själva fullmäktigvalet, samt att vad där sägs om namn å sedeln, vilka avse själva fullmäktigvalet, skall gälla om alla namn å sedeln.

För varje fullmäktig, som erhållit plats från den fria gruppen, skola för utseende av suppleanter företagas

§ 31.

Mom. 1. Sedan valet av kommunalfullmäktige blivit avslutat, förrättas val av suppleanter sålunda, att för fullmäktig, vald för grupp, vilken endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom denna grupp, samt att för varje annan fullmäktig företagas inom den grupp, för vilken han blivit vald, så många nya sammanräkningar, som motsvara det antal platser, vilka tilldelats gruppen, dock högst fyra. Har fullmäktig fått sig tillerkänd plats från flera grupper, anses han vald för den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

De nya sammanräkningarna skola ske i den ordning, vari fullmäktige blivit valda.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga fullmäktigens namn för själva fullmäktigvalet.

Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall

Kungl. Maj:ts förslag.

två särskilda sammanräkningar. Dessa skola ske i den ordning, vari fullmäktige blivit valda. Vid varje ny sammanräkning toges hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga fullmäktigens namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall vid varje ny sammanräkning tillgodoräknas den av de förut från gruppen ej utsedda, vilkens namn står främst å sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant.

Vid valtillfället skall bestämmas den ordning, i vilken suppleanter skola i fullmäktigs ställe inkallas. Härvid iakttages, beträffande fullmäktig, vald från partigrupp, att endast suppleant, utsedd från samma grupp, må inkallas samt, beträffande fullmäktig, vald från den fria gruppen, att i hans ställe må inkallas endast suppleant, som utsetts genom någon av de för fullmäktigen företagna sammanräkningarna. I övrigt tillkommer företräde suppleant, som blivit tidigare vald.

§ 32.

Mom. 1. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

Mom. 2. Hava vid valet kommunalfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal utsedda, skall, för utseende av felande antal fullmäktige jämte suppleanter, nytt val ofördröjligen anställas.

Utskottets förslag.

vid varje ny sammanräkning tillgodoräknas den, vilkens namn står främst å sedeln och som ej förut är vald till ordinarie fullmäktig eller till suppleant för den fullmäktig, för vilken sammanräkningen sker, ändå att han må hava utsetts till suppleant för annan fullmäktig. Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant.

Mom. 2. Vid valtillfället skall, särskilt för varje kommunalfullmäktig, bestämmas den ordning, i vilken suppleanter skola i hans ställe inkallas. Härvid iakttages, att endast suppleant, som utsetts genom en för fullmäktigen företagen sammanräkning, må för honom inkallas samt att företräde tillkommer den suppleant, som blivit tidigare vald.

§ 32.

Mom. 1. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

Mom. 2. Hava vid valet kommunalfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal utsedda, skall, för utseende av felande antal fullmäktige jämte suppleanter, nytt val ofördröjligen anställas.

Kungl. Maj:ts förslag.

Äro kommunalfullmäktige valda till vederbörligt antal men ej *lika många* suppleanter, skall vid valet bero.

Mom. 3. Avgår kommunalfullmäktig under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, skall Konungens befallningshavande, sedan anmälan därom gjorts, till ordinarie fullmäktig inkalla den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda.

Utskottets förslag.

Äro kommunalfullmäktige valda till vederbörligt antal men ej *vederbörligt antal* suppleanter, skall vid valet bero.

Mom. 3. Avgår kommunalfullmäktig under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, skall Konungens befallningshavande, sedan anmälan därom gjorts, till ordinarie fullmäktig inkalla den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda.

Befinnes, då fullmäktig sålunda avgår, att ingen av de för honom utsedda suppleanterna kan ingå såsom ledamot i hans ställe, skall Konungens befallningshavande vid offentlig, minst sex dagar förut i kommunens kyrkor kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom den grupp, för vilken den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera grupper, skall sammanräkning ske inom den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe under återstoden av den för honom bestämda tjänstgöringstid.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Avgår jämväl såhunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka upptaga den först avgångnes namn för själva fullmäktigvalet.

Mellan lika rösttal skiljer lotten.

Konungens befallningshavande låte vid förrättningen föra protokoll. Valets utgång kungöres omedelbart genom uppläsning av nämnda protokoll. Med protokollets uppläsning är valförrättningen avslutad.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Finnes i fall, som nu sagts, å omförmälda valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den avgångnes ställe, skall platsen stå obesatt intill utgången av den tid, för vilken den avgångne blivit vald.

§ 36.

Mom. 2. Inträffar för kommunalfullmäktig sådant hinder, att han ej kan vid ett eller flera sammanträden sig inställa, åligger det honom att därom ofördröjligen underrätta kommunalfullmäktiges ordförande, som till tjänstgöring inkallar den suppleant, vilken enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda.

§ 36.

Mom. 2. Inträffar för kommunalfullmäktig sådant hinder, att han ej kan vid ett eller flera sammanträden sig inställa, åligger det honom att därom ofördröjligen underrätta kommunalfullmäktiges ordförande, som till tjänstgöring inkallar den suppleant, vilken enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda. Därvid iakttages

Kungl. Maj:ts förslag.

Kommunalfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är till följd av stadgandena i § 17 samt mom. 4 här nedan tillstädesvarande fullmäktig hindrad att deltaga i handläggning av visst ärende, må den omständighet, att antalet av de övriga tillstädesvarande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, ej utgöra hinder för ärendets företagande.

Ordförande, ledamot eller till tjänstgöring kallad suppleant, som utan anmält, av fullmäktige godkänt förhinder från sammankomst sig avhåller, skall böta till kommunens kassa två riksdaler riksmünt och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste, i anseende till de närvarandes fåtalighet, inställas eller upplösas.

Utskottets förslag.

dels att då på grund av hinder för viss suppleant en senare i ordningen stående suppleant skall inträda, denne skall inkallas till tjänstgöring endast för den tid hindret för den förre varar, dels ock att under den tid förfall samtidigt föreligger för två eller flera fullmäktige, för vilka samma person är i tur att inträda såsom suppleant, utom denne skall till tjänstgöring inkallas den närmast därefter i ordningen stående suppleanten för den eller de av dessa fullmäktige, som valts först i ordningen.

Kommunalfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är till följd av stadgandena i § 17 samt mom. 4 här nedan tillstädesvarande fullmäktig hindrad att deltaga i handläggning av visst ärende, må den omständighet, att antalet av de övriga tillstädesvarande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, ej utgöra hinder för ärendets företagande.

Ordförande, ledamot eller till tjänstgöring kallad suppleant, som utan anmält, av fullmäktige godkänt förhinder från sammankomst sig avhåller, skall böta till kommunens kassa två riksdaler riksmünt och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste, i anseende till de närvarandes fåtalighet, inställas eller upplösas.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Vad i § 32 mom. 3 och § 36 mom. 2 enligt deras nya lydelse är stadgat skall gälla först från och med den 1 januari 1919.

Vad i § 36 mom. 2 enligt dess nya lydelse är stadgat skall gälla beträffande kommun, där fullmäktigval hålles år 1918, först från och med den 1 januari 1921 samt beträffande kommun, där fullmäktigval hålles år 1919, först från och med den 1 januari 1922.

Avgår fullmäktig, som valts innan denna lag trätt i kraft, skola i fråga om utseende av ledamot i hans ställe de äldre bestämmelserna i § 32 mom. 3 och 4 lända till efterrättelse.

dels

Lag

om ändrad lydelse av § 23, § 24 mom. 1, §§ 27 och 28, § 29 mom. 1, §§ 30, 31, 35 och 40 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Häri genom förordnas, att § 23, § 24 mom. 1, §§ 27 och 28, § 29 mom. 1, §§ 30, 31, 35 och 40 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 23.

Stadsfullmäktige väljas ibland kommunens röstberättigade medlemmar enligt den röstgrund, som i denna förordning är stadgad. Där valen ske samfällt, verkställas de vid allmän rådstuga. Är staden indelad i valkretsar, verkställas valen å dagar, som magistraten särskilt för varje valkrets utsätter, samt enligt ordning i övrigt, som magistraten äger bestämma.

I samband med val av stadsfullmäktige utses tillika suppleanter för dem.

§ 24.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valbihang till riksdagens protokoll 1918.

§ 24.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valbihang till riksdagens protokoll 1918. 5 saml. 20 häft. (Nr 22.) 5

Kungl. Maj:ts förslag.

sedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut sättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst *dubbelt så många* som det antal stadsfullmäktige valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast valet av suppleanter. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan väsentlig olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseende ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

Utskottets förslag.

sedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut sättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst *två utöver* det antal stadsfullmäktige valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast valet av suppleanter. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan väsentlig olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilkens form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseende ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

Kungl. Maj:ts förslag.

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

§ 27.

Sedan valet av stadsfullmäktige blivit avslutat, förrättas val av suppleanter sålunda:

För varje partigrupp skola genom särskilda sammanräkningar utses suppleanter till antal, motsvarande det antal fullmäktige, vilka tilldelats plats från gruppen; och skola ifråga om dessa sammanräkningar de i § 25 i fråga om partigrupp givna bestämmelser lända till motsvarande tillämpning, med iakttagande av att de till ordinarie fullmäktige valdas namn betraktas som obefintliga, att valsedels röstvärde icke skall anses minskat på den grund att något namn å sedeln

Utskottets förslag.

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

§ 27.

Mom. 1. Sedan valet av stadsfullmäktige blivit avslutat, förrättas val av suppleanter sålunda, att för fullmäktig, vald för grupp, vilken endast tilldelats en plats, företagas två nya sammanräkningar inom denna grupp, samt att för varje annan fullmäktig företagas inom den grupp, för vilken han blivit vald, så många nya sammanräkningar, som motsvara det antal platser, vilka tilldelats gruppen, dock högst fyra. Har fullmäktig fått sig tillerkänd plats från flera grupper, anses han vald för den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

Kungl. Maj:ts förslag.

tilldelats plats vid själva fullmäktigvalet, samt att vad där sägs om namn å sedeln, vilka avse själva fullmäktigvalet, skall gälla om alla namn å sedeln.

För varje fullmäktig, som erhållit plats från den fria gruppen, skola för utseende av suppleanter företagas två särskilda sammanräkningar. Dessa skola ske i den ordning, vari fullmäktige blivit valda. Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga fullmäktigens namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall vid varje ny sammanräkning tillgodoräknas den av de förut från gruppen ej utsedda, vilkens namn står främst å sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet är vald till suppleant.

Vid valtillfället skall bestämmas den ordning, i vilken suppleanter skola i fullmäktigs ställe inkallas. Härvid iakttages, beträffande fullmäktig, vald från parti-grupp, att endast suppleant, utsedd från samma grupp, må inkallas samt, beträffande fullmäktig, vald från den fria gruppen, att i hans ställe må inkallas endast suppleant, som utsetts genom någon av de för fullmäktigen företagna sammanräkningarna. I övrigt tillkommer företräde suppleant, som blivit tidigare vald.

Utskottets förslag.

De nya sammanräkningarna skola ske i den ordning, vari fullmäktige blivit valda.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga fullmäktigens namn för själva fullmäktigvalet.

Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall vid varje ny sammanräkning tillgodoräknas den, vilkens namn står främst å sedeln och som ej förut är vald till ordinarie fullmäktig eller till suppleant för den fullmäktig, för vilken sammanräkningen sker, ändå att han må hava utsetts till suppleant för annan fullmäktig. Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant.

Mom. 2. Vid valtillfället skall, särskilt för varje stadsfullmäktig, bestämma den ordning, i vilken suppleanter skola i hans ställe inkallas. Härvid iakttages, att endast suppleant, som utsetts genom en för fullmäktigen företagen sammanräkning, må för honom inkallas samt att företräde tillkommer den suppleant, som blivit tidigare vald.

Kungl. Maj:ts förslag.

§ 28.

Mom. 1. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

Mom. 2. Hava stadsfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal valda, skall, för utseende av felande antal fullmäktige jämte suppleanter, nytt val ofördröjligen anställas.

Äro stadsfullmäktige valda till vederbörligt antal men ej *lika många* suppleanter, skall vid valet bero.

Mom. 3. Vid avfattande av protokoll över stadsfullmäktigval bör till ledning tjäna formulär, som av Kungl. Maj:t fastställs.

Mom. 4. Avgår stadsfullmäktig under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, skall magistraten, sedan anmälan därom gjorts, till ordinarie fullmäktig inkalla den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda.

Utskottets förslag.

§ 28.

Mom. 1. Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

Mom. 2. Hava stadsfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal valda, skall, för utseende av felande antal fullmäktige jämte suppleanter, nytt val ofördröjligen anställas.

Äro stadsfullmäktige valda till vederbörligt antal men ej *vederbörligt antal* suppleanter, skall vid valet bero.

Mom. 3. Vid avfattande av protokoll över stadsfullmäktigval bör till ledning tjäna formulär, som av Kungl. Maj:t fastställs.

De avgivna valsedlarna skola av valets förrättare inläggas under försegling och förvaras intill utgången av den tid, för vilken valet gäller.

Mom. 4. Avgår stadsfullmäktig under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, skall magistraten, sedan anmälan därom gjorts, till ordinarie fullmäktig inkalla den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda.

Befinnes, då fullmäktig sålunda avgår, att ingen av de för honom utsedda suppleanterna kan ingå såsom ledamot i hans ställe, skall magistraten vid offentlig, minst åtta dagar förut kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom den

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

grupp, för vilken den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera grupper, skall sammanräkning ske inom den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe under återstoden av den för honom bestämda tjänstgöringstid.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka upptaga den först avgångnes namn för själva fullmäktigvalet.

Mellan lika rösttal skiljer lotten.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Finnes i fall, som nu sagts, å omförmälda valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den avgångnes ställe, skall platsen stå obesatt intill utgången av den tid, för vilken den avgångne blivit vald.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

§ 29.

Mom. 1. Stadsfullmäktig kan ej den vara, som icke uppnått tjugufem års ålder, ej heller:

a) den som icke råder över sig och sitt gods;

b) den som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller den som är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd;

c) den som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Gift kvinna, som är röstberättigad, vare ej på den grund, att hon står under mannens målsmanskap, obehörig att utöva uppdrag, varom nu är fråga.

För valbarhet till suppleant erfordras samma egenskaper som för valbarhet till stadsfullmäktig.

§ 30.

Den, som blivit till stadsfullmäktig eller suppleant vald, må kunna uppdraget sig avsäga, om han icke är i staden eller inom dess område boende; om han är ämbets- eller tjänsteman och av sin befattning hindras att uppdraget fullgöra; om han, efter de fyra sistförflutna årens tjänstgöring såsom stadsfullmäktig, är i ordning att därifrån avgå; om han uppnått 60 års ålder, eller eljest uppgiver förhinder, som av flertalet bland övriga fullmäktige godkännes.

Väljes kvinna till stadsfullmäktig, äger hon när som helst avsäga sig uppdraget.

§ 31.

Stadsfullmäktige och suppleanter väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett.

§ 31.

Mom. 1. Stadsfullmäktige och suppleanter väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett.

Mom. 2. I stad, där val sker första gången, skall halva antalet fullmäktige eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

under hälften, utses för allenast två år; och böra dessa fullmäktige och de, som skola i fyra år kvarstå, utses genom särskilda val.

Särskilt val av fullmäktige för kortare tid än fyra år må ock, efter magistratens förordnande, ske, där sådant i anledning av fattat beslut om ökning av antalet fullmäktige eller eljest varder nödigt, på det att hälften av hela antalet fullmäktige för staden eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast över eller under hälften, må kunna utses vartannat år.

Mom. 3. År stad indelad i valkretsar, skola av det antal fullmäktige, som bör för hela staden på en gång och för samma tid väljas, så många utses i varje valkrets, som, efter förhållandet mellan hela antalet fullmäktige för staden och hela antalet fullmäktige för valkretsen, därå belöpa; och äger magistraten enligt nu angiven grund bestämma, huru många fullmäktige skola i varje valkrets genom ett val utses.

§ 35.

Kallelse till sammanträde skall av ordföranden skriftligen utfärdas och senast tre dagar förut en var fullmäktig delgivas. Kallelse bör, såvitt möjligt är, upptaga de ärenden, som till överläggning skola förekomma.

Åtta dagar före sammanträdet eller, där saken ej tål sådant uppskov, minst tre dagar förut bör tillkännagivande om sammanträdet, med uppgift å de ärenden, som därvid skola förekomma, införas i den eller de tidningar, där enligt vad i § 15 sägs, kallelse till allmän rådstuga skall införas.

Magistraten skall särskilt skriftligen om sammanträdet underrättas.

Kungl. Maj:ts förslag.

§ 40.

Inträffar för stadsfullmäktig sådant hinder, att han ej kan vid ett eller flera sammanträden sig inställa, åligger det honom att därom ofördröjligen underrätta stadsfullmäktiges ordförande, som till tjänstgöring inkallar den suppleant, vilken enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda.

Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, där icke minst två tredjedelar av ledamöternas hela antal äro tillstädes. Är till följd av stadgandet i § 33 tillstädesvarande ledamot hindrad att delta i handläggning av visst ärende, må den omständighet, att antalet av de övriga tillstädesvarande icke uppgår till två tredjedelar av ledamöternas hela antal, ej utgöra hinder för ärendets företagande.

Utskottets förslag.

§ 40.

Inträffar för stadsfullmäktig sådant hinder, att han ej kan vid ett eller flera sammanträden sig inställa, åligger det honom att därom ofördröjligen underrätta stadsfullmäktiges ordförande, som till tjänstgöring inkallar den suppleant, vilken enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda. *Därvid iakttages dels att då på grund av hinder för viss suppleant en senare i ordningen stående suppleant skall inträda, denne skall inkallas till tjänstgöring endast för den tid hindret för den förre varar, dels ock att under den tid förfall samtidigt föreligger för två eller flera fullmäktige, för vilka samma person är i tur att inträda såsom suppleant, utom denne skall till tjänstgöring inkallas den närmast därefter i ordningen stående suppleanten för den eller de av dessa fullmäktige, som valts först i ordningen.*

Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, där icke minst två tredjedelar av ledamöternas hela antal äro tillstädes. Är till följd av stadgandet i § 33 tillstädesvarande ledamot hindrad att delta i handläggning av visst ärende, må den omständighet, att antalet av de övriga tillstädesvarande icke uppgår till två tredjedelar av ledamöternas hela antal, ej utgöra hinder för ärendets företagande.

Kungl. Majts förslag.

Ordförande, ledamot eller till tjänstgöring kallad suppleant, som utan anmält, av fullmäktige godkänt förhinder från sammankomst sig avhåller, skall böta till stadens kassa två riksdaler riksmünt och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste, i anseende till de närvarandes fätalighet, inställas eller upplösas.

Vad i §§ 35 och 40 enligt deras nya lydelse är stadgat skall gälla först från och med den 1 januari 1919.

Utskottets förslag.

Ordförande, ledamot eller till tjänstgöring kallad suppleant, som utan anmält, av fullmäktige godkänt förhinder från sammankomst sig avhåller, skall böta till stadens kassa två riksdaler riksmünt och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste, i anseende till de närvarandes fätalighet, inställas eller upplösas.

Vad i §§ 35 och 40 enligt deras nya lydelse är stadgat skall gälla beträffande stad, där fullmäktigval hålles år 1918, först från och med den 1 januari 1921 samt beträffande stad, där fullmäktigval hålles år 1919, först från och med den 1 januari 1922.

Avgår fullmäktig, som valts innan denna lag trätt i kraft, skola i fråga om utseende av ledamot i hans ställe de äldre bestämmelserna i § 28 mom. 2 och 3 lända till efterrättelse.

dels

Lag

om ändrad lydelse av § 6 mom. 2, § 10 mom. 1, §§ 11—14, § 15 mom. 1, §§ 16, 17, 20 och 22 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Härigenom förordnas, att § 6 mom. 2, § 10 mom. 1, §§ 11—14, § 15 mom. 1, §§ 16, 17, 20 och 22 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

§ 6.

Mom. 2. Valet av stadsfullmäktige verkställes av de valberättigade inför magistraten i mars månad vartannat år å dagar, vilka magistraten särskilt för varje valkrets utsätter, samt enligt ordning i övrigt, som magistraten äger bestämma.

I samband med valet av stadsfullmäktige utses tillika suppleanter för dem.

En var valberättigad anses tillhöra den valkrets, där han är mantalsskriven, och må ej inom annan valkrets rösträtt utöva.

Medlem av kommunen, som icke är inom densamma mantalsskriven, tillhör den valkrets, inom vilken han äger fast egendom eller är för inkomst av kapital eller arbete till allmän bevillning uppförd. Äger han inom flera valkretsar fast egendom, eller är han inom flera valkretsar skyldig att erlægga bevillning för sådan inkomst, må vid mantalsskrivningen av honom själv bestämmas, vilken ibland dessa han för sin person önskar tillhöra.

Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Ordningen för valkretsarnas sammankallande ombytes dem emellan så, att varje valkrets får i sin tur börja valet.

§ 10.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut sättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst *dubbelt så många* som det antal stadsfull-

§ 10.

Mom. 1. Valet sker med slutna sedlar. Därvid böra begagnas valsedlar av ofärgat, svenskt normalpapper nr 4, med rektangulär form, 17 centimeter långa och 10 centimeter breda samt utan kännetecken.

Å valsedel må före namnen ut sättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst *två utöver* det antal stadsfullmäktige,

Kungl. Maj:ts förslag.

mäktige, valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast valet av suppleanter. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan väsentlig olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilken form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseende ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

Utskottets förslag.

valet avser. Av namnen anses så många, från början räknat, som motsvara antalet fullmäktige, avse själva fullmäktigvalet och de övriga allenast valet av suppleanter. Har å valsedeln medelst en linje avskilts ett mindre antal namn, från början räknat, anses dock allenast de sålunda avskilda främsta namnen avse själva fullmäktigvalet.

Ogill är valsedel:

till vilken använts papper, som på grund av dess färg eller beskaffenhet i övrigt företer sådan väsentlig olikhet med det föreskrivna, att olikheten kan iakttagas genom den utskärning, som skall finnas i de, enligt vad här nedan sägs, föreskrivna valkuvert;

vilken form eller storlek väsentligen avviker från vad i nämnda hänseende ovan stadgats;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, eller framgår i avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, anses de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. Valsedel, som lyder å färre namn än det antal fullmäktige, valet avser, vare ändock giltig.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla. Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

---

§ 11.

Mom. 1. För rösternas sammanräknande skola valsedlarna ordnas i grupper.

Valsedlar utan partibeteckning utgöra tillsammans en grupp (den fria gruppen). Valsedlar med partibeteckning ordnas så, att sedlar med samma beteckning bilda en grupp (partigrupp).

Inom varje grupp skall, till den utsträckning som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 10 sägs, avse själva fullmäktigvalet.

Härvid iakttages i fråga om den fria gruppen:

1:o) Vid första sammanräkningen gäller varje valsedel med hela det röstvärde, som finnes å sedeln antecknat. Det namn, som fått högsta rösttalet, bliver det första i ordningen.

2:o) Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel med hela sitt röstvärde, där icke något av de namn å sedeln, vilka avse själva fullmäktigvalet, erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller med hälften av sitt röstvärde, där ett av dessa namn erhållit rum i ordningen; med en tredjedel av röstvärdet, där två av dessa namn uppförts i ordningen; med en fjärdedel, där tre av dessa namn uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För varje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

I fråga om partigrupp iakttages:

1:o) Upptaga valsedlar, vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än hälften av alla till gruppen hörande valsedlars hela sammanlagda röstvärde (gruppens rösttal), samma första namn, bliver detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första namn och vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än två tredjedelar av gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, bliver detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första och samma andra namn och vilkas sammanlagda röstvärde utgör mer än tre fjärdedelar av gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, bliver detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

2:o) I den mån ordningen inom gruppen icke kan genom sammanräkningar enligt nyss angivna grunder bestämmas, skall vad här ovan är i fråga om den fria gruppen stadgat äga motsvarande tillämpning.

Mom. 2. De platser, som äro att besätta, fördelas mellan de olika grupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, vilken för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

För den fria gruppen är jämförelsetalet det högsta rösttalet vid den enligt mom. 1 företagna första sammanräkningen inom gruppen, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad; därefter högsta rösttalet vid andra sammanräkningen, så länge gruppen erhållit allenast en plats; och så vidare i fortsatt följd.

För partigrupp är jämförelsetalet lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av de gruppen tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper (partigrupper eller partigrupp och den fria gruppen), skall dock, vid beräkning av det antal platser som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet av de namn å gruppens valsedlar, vilka, enligt vad i § 10 sägs, avse själva fullmäktigvalet, varde den från vidare jämförelse utesluten.

§ 12.

Sedan valet av stadsfullmäktige blivit avslutat, förrättas val av suppleanter sålunda:

För varje partigrupp skola genom särskilda sammanräkningar utses

§ 12.

Mom. 1. Sedan valet av stadsfullmäktige blivit avslutat, förrättas val av suppleanter sålunda, att för fullmäktig, vald för grupp, vilken endast tilldelats en plats, företagas två

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

suppleanter till antal, motsvarande det antal fullmäktige, vilka tilldelats plats från gruppen; och skola i fråga om dessa sammanräkningar de i § 11 mom. 1 i fråga om partigrupp givna bestämmelser lända till motsvarande tillämpning, med iakttagande av att de till ordinarie fullmäktige valdas namn betraktas som obefintliga, att valsedels röstvärde icke skall anses minskat på den grund att något namn å sedeln tilldelats plats vid själva fullmäktigvalet, samt att vad där sägs om namn å sedeln, vilka avse själva fullmäktigvalet, skall gälla om alla namn å sedeln.

För varje fullmäktig, som erhållit plats från den fria gruppen, skola för utseende av suppleanter företagas två särskilda sammanräkningar. Dessa skola ske i den ordning, vari fullmäktige blivit valda. Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga fullmäktigens namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall vid varje ny sammanräkning tillgodoräknas den av de förut från gruppen ej utsedda, vilkens namn står främst å sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant.

Vid valtillfället skall bestämmas den ordning, i vilken suppleanter skola i fullmäktigs ställe inkallas. Härvid iakttages, beträffande full-

nya sammanräkningar inom denna grupp, samt att för varje annan fullmäktig företagas inom den grupp, för vilken han blivit vald, så många nya sammanräkningar, som motsvara det antal platser, vilka tilldelats gruppen, dock högst fyra. Har fullmäktig fått sig tillerkänd plats från flera grupper, anses han vald för den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

De nya sammanräkningarna skola ske i den ordning, vari fullmäktige blivit valda.

Vid varje ny sammanräkning tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga fullmäktigens namn för själva fullmäktigvalet.

Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall vid varje ny sammanräkning tillgodoräknas den, vilkens namn står främst å sedeln och som ej förut är vald till ordinarie fullmäktig eller till suppleant för den fullmäktig, för vilken sammanräkningen sker, ändå att han må hava utsetts till suppleant för annan fullmäktig. Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald till suppleant.

Mom. 2. Vid valtillfället skall, särskilt för varje stadsfullmäktig, bestämmas den ordning, i vilken suppleanter skola i hans ställe inkallas. Härvid iakttages, att endast suppleant, som utsetts genom en för fullmäktigen företagen sammanräkning, må för honom inkallas samt

Kungl. Maj:ts förslag.

mäktig, vald från partigrupp, att endast suppleant, utsedd från samma grupp, må inkallas samt, beträffande fullmäktig, vald från den fria gruppen, att i hans ställe må inkallas endast suppleant, som utsetts genom någon av de för fullmäktigen företagna sammanräkningarna. I övrigt tillkommer företråde suppleant, som blivit tidigare vald.

Utskottets förslag.

att företråde tillkommer den suppleant, som blivit tidigare vald.

§ 13.

Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottnings.

Vid avfattande av protokoll över valet bör till ledning tjäna formulär, som av Kungl. Maj:t fastställas.

§ 14.

Mom. 1. Hava vid valet stadsfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal utsedda, skall, för utseende av felande antal fullmäktige jämte suppleanter, nytt val ofördröjligen anställas.

Äro stadsfullmäktige valda till vederbörligt antal men ej *lika många* suppleanter, skall vid valet bero.

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, skall magistraten, sedan anmälan därom gjorts, till ordinarie fullmäktig inkalla den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda.

Mom. 1. Hava vid valet stadsfullmäktige icke blivit till föreskrivet antal utsedda, skall, för utseende av felande antal fullmäktige jämte suppleanter, nytt val ofördröjligen anställas.

Äro stadsfullmäktige valda till vederbörligt antal men ej *vederbörligt antal* suppleanter, skall vid valet bero.

Mom. 2. Avgår stadsfullmäktig under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, skall magistraten, sedan anmälan därom gjorts, till ordinarie fullmäktig inkalla den suppleant, som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Bejmes, då fullmäktig sålunda avgår, att ingen av de för honom utsedda suppleanterna kan ingå såsom ledamot i hans ställe, skall magistraten vid offentlig, minst åtta dagar förut kungjord förrättning företaga ny röstsammanräkning inom den grupp, för vilken den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera grupper, skall sammanräkning ske inom den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka upptaga den avgångnes namn för själva fullmäktigvalet. Valsedel beräknas äga sitt ursprungliga röstvärde, och detta skall tillgodoräknas den av de förut ej valda, vilkens namn står främst å sedeln.

Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe under återstoden av den för honom bestämda tjänstgöringstid.

Avgår jämväl sålunda utsedd ledamot före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya röstsammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, vilka upptaga den först avgångnes namn för själva fullmäktigvalet.

Mellan lika rösttal skiljer lotten.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Finnes i fall, som nu sagts, å omförmälda valsedlar icke namn å någon, som kan inträda såsom ledamot i den avgångnes ställe, skall platsen stå obesatt intill utgången av den tid, för vilken den avgångne blivit vald.

§ 15.

Mom. 1. Stadsfullmäktig kan ej den vara, som icke uppnått tjugufem års ålder, ej heller:

- a) den som icke råder över sig och sitt gods;
  - b) den som är förklarad ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller den som är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd;
  - c) den som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.
- Gift kvinna, som är röstberättigad, vare ej på den grund, att hon står under mannens målsmanskap, obehörig att utöva uppdrag, varom nu är fråga.

För valbarhet till suppleant erfordras samma egenskaper som för valbarhet till stadsfullmäktig.

---

§ 16.

Den, som blivit till fullmäktig eller suppleant vald, må kunna uppdraget sig avsäga, om han icke är i staden eller inom dess område boende; om han är ämbets- eller tjänsteman och av sin befattning hindras att uppdraget fullgöra; om han har uppnått sextio års ålder, tillförene i fyra år eller längre tid såsom stadsfullmäktig tjänstgjort eller eljest förmår visa hinder, som av flertalet ibland övriga fullmäktige godkännes.

Kvinna, som blivit till stadsfullmäktig vald, äger när som helst avsäga sig uppdraget.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

§ 17.

Stadsfullmäktig och suppleant väljas för fyra år. Vartannat år utses hälften av hela antalet fullmäktige; och skall inom varje valkrets utses hälften av det för kretsen bestämda antalet eller, om detta icke är jämnt, ena gången det antal, som är närmast högre än hälften, och andra gången det, som är närmast lägre än hälften, efter vad magistraten härom bestämmer.

§ 20.

Kallelse till sammanträde skall genom ordförandens försorg skriftligen utfärdas och senast tre dagar förut, så vitt möjligt är, en var fullmäktig delgivas. Åtta dagar före sammanträdet eller, där saken ej tål sådant uppskov, minst tre dagar förut bör ock tillkännagivande därom med uppgift å ärenden, som skola förekomma, införas i den tidning, varuti överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas.

Skriftlig underrättelse om sammanträdet skall senast dagen förut meddelas överståthållarämbetet.

§ 22.

Inträffar för stadsfullmäktig sådant hinder, att han ej kan vid ett eller flera sammanträden sig inställa, åligger det honom att därom ofördröjligen underrätta stadsfullmäktiges ordförande, som till tjänstgöring inkallar den suppleant, vilken enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda.

§ 22.

Inträffar för stadsfullmäktig sådant hinder, att han ej kan vid ett eller flera sammanträden sig inställa, åligger det honom att därom ofördröjligen underrätta stadsfullmäktiges ordförande, som till tjänstgöring inkallar den suppleant, vilken enligt den mellan suppleanterna bestämda ordning bör i stället inträda. *Därvid iakttages dels att då på grund av hinder för viss suppleant en senare i ordningen stående suppleant skall inträda, denne skall inkallas till tjänstgöring endast för den tid hindret för den förre varar, dels ock att under den tid förfall samtidigt föreligger för två eller flera fullmäktige,*

Kungl Maj:ts förslag.

Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, där icke minst hälften av dem äro tillstädes.

Stadsfullmäktig eller till tjänstgöring kallad suppleant, vilken utan anmänt förfall, som av fullmäktige godkännes, ifrån sammanträde sig avhåller, skall böta till stadens kassa två kronor samt dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

Vad i § 14 mom. 2 samt §§ 20 och 22 enligt deras nya lydelse är stadgat skall gälla först från och med den 1 april 1921; dock att, därest stadsfullmäktig, som utsetts vid val i mars 1919 avgår före nämnda dag, om inkallande av ordinarie fullmäktig i hans ställe skall gälla vad i § 14 mom. 2 enligt nya lydelsen är bestämt.

Stockholm den 4 juni 1918.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Reservationer.

*dels av herrar Bellinder, von Mentzer och Boberg;
dels av herrar Larsson i Västerås, Olof Olsson, Hallén, von Sneidern, Magnusson i Kalmar och Hansson i Gärda.*

Utskottets förslag.

för vilka samma person är i tur att inträda såsom suppleant, utom denne skall till tjänstgöring inkallas den närmast därefter i ordningen stående suppleanten för den eller de av dessa fullmäktige, som valts först i ordningen.

Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, där icke minst hälften av dem äro tillstädes.

Stadsfullmäktig eller till tjänstgöring kallad suppleant, vilken utan anmänt förfall, som av fullmäktige godkännes, ifrån sammanträde sig avhåller, skall böta till stadens kassa två kronor samt dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

Vad i §§ 20 och 22 enligt deras nya lydelse är stadgat skall gälla först från och med den 1 april 1921. Avgår stadsfullmäktig, som valts innan denna lag trätt i kraft, skola i fråga om utseende av ledamot i hans ställe de äldre bestämmelserna i § 14 mom. 2 och 3 lända till efterrättelse.

Bil. 1.

Exempel å tillämpningen (inom en partigrupp) av utskottets förslag till
suppleantinstitution inom stads- och kommunalfullmäktige.

Ex. 1.

En lista: A B C D E F G H I K L M.

Till ordinarie ledamöter utses av partiets kandidater: ¹⁾A ²⁾B ³⁾C
⁴⁾D ⁵⁾E.

Till suppleanter utses: ⁶⁾

för A: ¹⁾F ²⁾G ³⁾H ⁴⁾I.

» B: ⁵⁾F ⁶⁾G ⁷⁾H ⁸⁾I.

» C: ⁹⁾F ¹⁰⁾G ¹¹⁾H ¹²⁾I.

» D: ¹³⁾F ¹⁴⁾G ¹⁵⁾H ¹⁶⁾I.

» E: ¹⁷⁾F ¹⁸⁾G ¹⁹⁾H ²⁰⁾I.

Ex. 2.

Två listor: A B C D E F (70).

G H I K L M (30).

Till ordinarie ledamöter utses av partiets kandidater: ¹⁾A ²⁾B ³⁾G.

Till suppleanter utses: ⁴⁾

för A: ¹⁾C ²⁾D ³⁾E.

» B: ⁴⁾C ⁵⁾D ⁶⁾E.

» G: ⁷⁾H ⁸⁾I ⁹⁾K.

Ex. 3.

Fyra listor: A B C D E F (40).

B C G H I (35).

A C G H D (20).

B D G E (10).

*) Siffrorna: 1) 2) etc. beteckna den ordning, i vilken sammanräkningarna för
utseende av suppleanter skola äga rum.

Till ordinarie ledamöter utses av partiets kandidater: ¹⁾A ²⁾B ³⁾C.

Till suppleanter utses: *)

för A: ¹⁾D ²⁾E ³⁾F.

» B: ⁴⁾D ⁵⁾G ⁶⁾E.

» C: ⁷⁾G ⁸⁾H ⁹⁾D.

---

*) Siffrorna: ¹⁾ ²⁾ etc. beteckna den ordning, i vilken sammanräkningarna för utseende av suppleanter skola äga rum.

Bil. 2.

Schematisk översikt över verkningarna av olika alternativ för *suppleant-institution inom stads- och kommunalfullmäktige, jämförda med nuvarande ordning för utseende av ersättare.*¹⁾

Exempel.	Ersättare (Nuvarande ordning).	Grupp-supple- anter, som tillika äro ersättare. (Kungl. Maj:ts förslag).	Personliga suppleanter		
			a) som tillika äro ersättare.		b) med bibehållande av särskild ersättare-institution (herr Ströms förslag).
			Nuvarande ordning för landsting, jfr utskottets utlåtande sid. 8--9.	Utskottets förslag.	
1) Stark sammanhållning. Lista: ABCDEF Valda: ¹⁾ A ²⁾ B ³⁾ C	Vid avgång inträda: för A: D " B: D " C: D	Vid förfall eller avgång inträda: för A: D " B: D " C: D	för A: D " B: E " C: F	för A: D " B: D " C: D	Vid förfall inträda: för A: D " B: E " C: F Vid avgång inträda: för A: D " B: D " C: D
2) Två skilda fraktioner. Listor: ABCD GH Valda: ¹⁾ A ²⁾ B ³⁾ G	Vid avgång inträda: för A: C " B: C " G: H	Vid förfall eller avgång inträda: för A: C " B: C " G: C	för A: C " B: D " G: H	för A: C " B: C " G: H	Vid förfall inträda: för A: C " B: D " G: H Vid avgång inträda: för A: C " B: C " G: H

¹⁾ Översikten avser blott att angiva den suppleant, som i olika fall i första rummet skall inträda, och utvisar således ej olikheterna i avseende å det antal suppleanter, som för olika fall finnes att tillgå.

Exempel.	Ersättare (nuvarande ordning).	Grupp-supple- anter, som tillika äro ersättare (Kungl. Maj:ts förslag).	Personliga suppleanter		
			a) som tillika äro ersättare.		b) med bibe- hållande av särskild er- sättare- institution (herr Ströms förslag).
			Nuvarande ordning för landsting, jfr utskottets utlåtande sid. 8—9.	Utskottets förslag.	
3) <i>Stark splittring.</i> Listor: ABCDEF (40) BCGHI (35) ACGHD (20) BDGE (10) Valda: ¹⁾ A ²⁾ B ³⁾ C	Vid <i>avgång</i> inträda: för A: D » B: D » C: G	Vid <i>förfall</i> eller <i>avgång</i> inträda: för A: G » B: G » C: G	för A: D » B: G » C: H	för A: D » B: D » C: G	Vid <i>förfall</i> inträda: för A: D » B: G » C: H Vid <i>avgång</i> inträda: för A: D » B: D » C: G